

SITUATION

#290

JANUARI 2022
ÅRGÅNG 27

PRIS: 80 kronor
SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

S

T

H

L

M

Tunnelbanan

100 tunnelbanestationer. Cirka 1 miljon resenärer dagligen. Sju linjer – 17, 18 och 19 på gröna linjen, 10 och 11 på blå linjen och 13 och 14 på röda linjen. **Vi har åkt hela tunnelbanan,** passerat alla stationer, sett och hört i vagnar, tunnlar och på perronger.

JOCKUM NORDSTRÖM | NIKO ERFANI | DOCKHUMOR | ANNIKA NORLIN | AGE ON STAGE

Storstadsbrusreducering

Ta sjövägen till lugnet. I höst kan du även resa på SL-biljetter giltiga minst 30 dagar.

INNEHÅLL

JANUARI 2022

Jockum Nordström

Under hundpromenaderna med hunden Aslan – han dog för ett år sedan – formulerade han dikterna till boken *Året runt*. Färgskalan till bilderna hittade han när han väl började rita blommorna till den.

Sidan 14.

MAGNUS SANDBERG

MARTINA HOLMBERG

Åldras steg för steg

Med projektet Age on Stage vill dansaren och koreografen ge äldre människor en möjlighet att dansa, att uttrycka sig med sin kropp. I vinter blir det både workshop och dansfilm +65 på Orientteatern.

Sidan 30.

Krönika: Ulf Stolt

I närheten av en skäring.

Sidan 13.

Omslag #290

Skarpnäcks tunnelbanestation är månadens omslag. **istockphoto**

SHUTTERSTOCK

"Ropsten. Slutstation. Byte till bussar mot Lidingö."

100 stationer. Sju **tunnelbanelinjer** med tre olika färger trafikerar 110 kilometer räls, ovan och under jord. Tunnelbanan är det mest använda resesättet i kollektivtrafiken, cirka en miljon Stockholmare nyttjar den dagligen. Situation Sthlm har åkt alla linjer, passerat alla stationer.

Sidan 20.

ALLTID I SITUATION STHLM

- 7 Brillant**
Bengt Pernbeck, handläggare STIM
- 10 Gata fram och tillbaka**
Torsgatan.
- 12 Situation Waldersten**
Månadens bild av konstnären Jesper Waldersten.
- 45 Korsord**
Lös månadens kryss.
- 46 Svepet**
Dockhumor, Annika Norlin, Idébaren, "Vems är du?" med mera.
- 48 Dåtid Sthlm**
Januari 1925.

GATUPLANET

- 5 Säljaren**
Ramon Pashang, Arninge centrum.
- 18,28 Med egna ord**
Säljarnas sidor – texter från gatan.
- 38 Min Plats**
Torbjörn Sundin, Midsommarkransen.
- 40 I gatuplanet**
  - Situation Sthlm räddar liv
  - HVB-hem skildras i ny bok
  - "Att sälja blev som terapi"
  - 31 riksdagsmotioner.

SITUATION

REDAKTION Chefredaktör och ansvarig utgivare Ulf Stolt, ulf@situationsthlm.se, 08-54595390 **Reporter** Maria Hagström, maria@situationsthlm.se

Art Director Johan Olsson **Webbredaktör** Jenny Lindroth **Medverkande fotografer och illustratörer** Martina Holmberg, Magnus Sandberg, Jesper Waldersten.

För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material. **Hemsida** www.situationsthlm.se **E-post** red@situationsthlm.se

Räckvidd 106000 läsare (Orvesto konsument 2021:2) **Upplaga** 14 600 ex/mån (TS helår 2021) ISSN: 1400-4437 **LEDNING & ADMINISTRATION** VD Pia Stolt, pia@situationsthlm.se, 08-54595387

Adress Torkel Knutssongatan 37, 118 49 Stockholm **Tel** 08-54595381 **Organisationsnummer** 556649-1071 **Bankgiro** 5774-9327 **SOCIAL VERKSAMHET** Verksamhetschef, sociala

verksamheten Jenny Lindroth, jenny@situationsthlm.se, 08-54595388 **Samordnare** Ingmari Olofsson, ingmari@situationsthlm.se, 08-54595381, Jonas Svensson, jonas@situationsthlm.se, 08-54595381

Telefonnummer distribution 08-54595381 **Öppettider** Måndag till fredag kl. 8-15 **Organisationsnummer** 8024 11-1497 **Bankgiro** 5357-3259

ANNONSERING & PRENUMERATION Herman Sundgren, herman@situationsthlm.se, 08-54595394, Catharina Persson, catharina.persson@mediakraft.se, 070-977 20 20,

Robert Wallner, robert.wallner@mediakraft.se, 070-992 53 43 **Privatprenumeration** 11 nummer kostar 880 kronor **E-post** situationsthlm@flowyinfo.se **Tryck** V-TAB Vimmerby 2020

Miljö Plasten runt tidningarna är en PE-folie. Den är återvinningsbar och lämnas i containern för plast vid återvinningsstationerna.

441 Tryck 428

Med oss reser du aldrig ensam.

När vi reser tillsammans är hjälpen aldrig långt borta. Ser du någon som stör eller förstör? Visa kollektivkurage och chatta med vår trygghetscentral dygnet runt i SL-appen eller ring oss på 020-120 25 25.

FAKTA HEMLÖSHET

33 250 personer lever i hemlöshet i Sverige, enligt Socialstyrelsens definition av hemlöshet.

Där ingår personer i akut hemlöshet, personer som saknar boende efter institutionsvistelse, personer som bor inom den sekundära bostadsmarknaden och personer som bor kortsiktigt hos familj, släkt eller andra privatpersoner.

I Stockholm vistas enligt den senaste mätningen 7 247 hemlösa personer och av dessa lever 1 558 i akut hemlöshet.

OM SITUATION STHLM

Sedan 1995 säljs Situation Sthlm av hemlösa människor i Stockholm och Mälardalen.

Konceptet med gatutidningsförsäljning har visat sig vara en framgångsrik metod att arbeta med hemlösa människor på, eftersom det ger tidningssäljaren en möjlighet att tjäna egna pengar genom att arbeta, samtidigt som tidningen – i sig – fungerar som en kanal för påverkan, opinionsbildning och debatt kring frågor som rör de hemlösa säljarnas situation.

Situation Sthlms sociala verksamhet med arbete och sysselsättning, individuellt stöd och motiverande samtal, skri-varverkstad och möjlighet att ha sin post hit, café, tillgång till datorer, telefon och juridisk rådgivning, fyller en mycket viktig funktion för de hemlösa människor som tar del av verksamheten.

Närmare 80 procent av Situation Sthlms säljare upplever en positiv förändrad livssituation sedan de började sälja Situation Sthlm.

" Jag åker kommunalt varje dag, tunnelbana eller buss."

Ramon Pashang

Åker du mycket tunnelbana?

– Ja, nästan varje dag. Det funkar bra. Jag har varit i Stockholm sen 1989, det är mer folk på tunnelbanan nu tycker jag.

– Jag har aldrig sovit på tunnelbanan, men ibland på nattbussen.

Ska du ta tunnelbanan till din försäljningsplats nu?

– Ja, tunnelbana på röda linjen

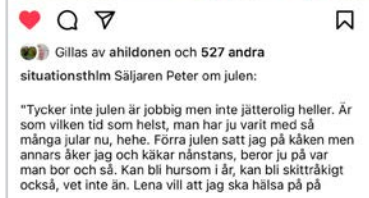
och sen tar jag bussen sista biten till min säljplats. Jag åker kommunalt varje dag, antingen tunnelbana eller buss.

Ramon Pashang säljer tidningen i Arninge Centrum. Han sålde länge på Odenplan vid Åhléns men det var för blåsigt där. Han tycker att Kungsträdgården är den finaste tunnelbanestationen.

Situationist "Dela gärna våra inlägg så hjälper du andra att hitta säljare."

Låt *Situation Sthlms* säljare bli en del av ditt sociala medieflöde. Följ oss på Instagram: @situationsthlm.

UR ARKIVET: # 251, JULI 2018

Christer Fuglesang drabbades inte av någon existentiell ångest när han kom tillbaka till jorden från rymden, enligt suicidforskaren och psykiatern **Ullakarin Nyberg** är tystnaden det allra farligaste vid risk för suicid, 1:ans buss har det

jobbigt på sommaren och **True Workout, Plogga** och **Bootcamp** använder staden för sin träning.

Lovette Jalow driver Instagramkontot "Black Vouge" och **Stefan Fehler** i Tyresta visar upp sina 70 000 bin.

Daniel M. Karlssons verk "The Built Environment" kan höras från en bänk på Gustav Adolfs torg, **Sara Danius** skriver om Bob Dylan, **The Tallest Man on Earth** släpper nytt, boken "Sålar i krigstjänst" om sålar som tränades av försvaret i stockholms skärgård släpps, åtta ungdomar i Österåker har VR-film som sommarjobb.

Och **Axel Jacobsson** har skapat glasögonbågen Stockholm.

SAGT I SOCIALA MEDIER

INSTAGRAM @mariaflodinekstrom **Bra kämpat i mörker och kyla!**

INSTAGRAM @bluffsen **Du är beundransvärd och ett bevis på att livet trots allt kan vända till det bättre! Önskar Dig och din fina familj en innerlig jul.**

FACEBOOK @Birgitta Nihlen **Du ser alltid så glad ut. Önskar jag kunde lära mig att vara mer tacksam. Ann! Ha en underbar och fridfull Jul. God bless you.**

INSTAGRAM @inkanog **Jag hoppas att du ska vara med dina barn i jul. Styrkekramar till dig.**

@annapellnas (via Instagram):

"Apropå rubriken. Så sant. Vi bryr oss mer om hemlösa hundar än om människor som lever i misär på gatan utan tak och sjukvård. För jävligt."

En av många kommentarer i sociala medier angående förra numrets omslagscitat.

Ledare

Några dagar i tunnelbanan

DET VAR I rulltrappan upp från Mariatorget jag kom på det.

Efter att ha talat med alla möjliga människor om detta med tunnelbanan under några dagar, kanske nån vecka – dryftat tanken bakom konsten i den och räslängder och vagnstyper och linjefärger och rulltrappslängder och stationsdjup och resetäthet och trafikantflöden och brottanmälningar och otrygghet och godismaskiner, så slog det mig.

Vetskapen om allt det där är ju egentligen en knapp googling bort i valfri telefon, fakta som är

tämligen enkel för alla och envar att hitta för den som är intresserad. Det reportaget har man redan läst. Helt eller i delar. Och fler än en gång, dessutom. Och skönt att slippa behöva nämna Silverpielen och Kymlinge.

Men inte att jag läst ett reportage som följt tidtabellen och rest med varje tunnelbanelinje, passerat varenda en av de 100 stationerna som är i bruk, åkt från ändhållplats till ändhållplats, eller från T-centralen och utåt, och med block och penna bara noterat.

Så ta plats – se upp för dörrarna, dörrarna stängs.

PROJEKTET AGE ON STAGE på Orienteatern vill att äldre människors kroppar, som har mycket att uttrycka, ska ta plats, och få plats, på scenen.

Med barnboken *Året runt* skildrar konstnär Jockum Nordström, med dikter och bilder, naturens gång i staden och på landet. Och evigheten som någonting trösterikt.

Niko Erfani debuterar med poesiboken *Varv*, där tomheten

och tystnaden på sidorna spelar roll. Annika Norlin sjunger, för första gången, hälften av låtarna på svenska, hälften på engelska på nya skivan *Mentor*. Och på Scalateatern är det nya dockor men samma Dockhumor.

Första numret årgång 27.

Ulf Stolt
chefredaktör & ansvarig utgivare
ulf@situationsthlm.se

STIM: // music ROOM

I 32 år har **Bengt Pernbeck** varit handläggare på medlemservice på **STIM – Svenska tonsättarens internationella musikbyrå**.

– **LÅTSKRIVARNA ÄR VÅRA** medlemmar. De lägger in sina verk i en webbtjänst och uppger låtens titel, längd, vem som gjort musiken, skrivit texten och hur den ekonomiska fördelningen ska vara dem emellan.

– Alla låtar som släpps har en unik inspelningskod (ISRC) och de stora digitala musik-tjänsterna anger den koden i sina rapporter till oss. Pizzerior eller frisersalonger köper en licens på årsbasis för att få spela musik. Medan stora butiker ofta köper färdiga spellistor.

– Låtskrivaren har upphovsrätt på sina verk. Den som gör covers får ändra tempo, tonart och instrument på en låt, men inte text eller melodi.

– För att använda en slinga eller ett beat från en annan låtskrivare måste den ge sitt tillstånd. Som när Madonna samplade Björn och Bennys "Gimmie, Gimmie, Gimmie" i låten "Hung Up".

– Det är inte alltid frågan om stora pengar om man inte är Max Martin. Ersättningen är baserad på var låten spelas och potentiella lyssnare i radio och på TV. På nätet handlar det om antal streams. Ett stream på Spotify ger 1,3 öre.

– 98 000 svenska låtskrivare är anslutna till STIM. Av dem får ungefär 10 000 en utbetalning varje år och kanske en tredjedel av dem kan leva på sin inkomst härifrån.

BERÄTTAT FÖR **GERD ERIKSSON**
FOTO AV **MAGNUS SANDBERG**

HUVUDSTAN

40

unga scoutledare

och 1 400 barn och unga som deltar i dagsscoutlägren, det är målet med Day Camp Adventure. Projektet är ett samarbete mellan Scouterna och stadsdelsförvaltningen Rinkeby-Kista. Det ska ge barn tillgång till friluftsliv och scoutäventyr. Ungdomar kan delta i en ledarskapsutbildning och få jobb på lägren inom ramen för kommunala feriejobb.

Nya lagar om nedskräpning 2022

LAGAR Från och med första januari 2022 är det olagligt att slänga fimpar, tuggummin eller godispapper på marken. Den som bryter mot lagen om ringa nedskräpning kan få en bot på 800 kronor. Lagen har kommit till i miljöhänseende.

– Fimpar är det vanligaste skräpet och står för 60 procent. De är svåra att städa upp eftersom de inte fastnar i sopmaskinen och fimparna innehåller mikroplaster som rinner ner i dagvattenbrunnarna, säger Malinda Flodman på trafikkontoret.

Det finns 11 000 papperskorgar i Stockholms stad, 5 400 av står på gatemark och sköts av trafikkontoret, resterande sköts av stadsdelarna. Vissa papperskorgar har separata askkoppar.

– Vi gör inga stora förändringar på grund av den nya lagen, men vi tittar ständigt på hur vi ska få folk att slänga skräpet i papperskorgarna. I en undersökning har vi sett

STOCKPHOTO

att färgglada papperskorgar gör att folk har en större benägenhet att använda dem, det kanske vi provar framöver.

En polis i Stockholm som vill vara anonym säger att polisen såklart ska agera mot brott, men att det kommer

att vara svårt att bötfälla någon för ringa nedskräpning. Han ser det mer som en symbolisk lag och säger att det varit diskussioner om att parkeringsvakter ska få bötfälla för nedskräpning för att avlasta polisen.

GERD ERIKSSON

"Det är en mycket relevant och aktuell berättelse, sett med dagens ögon. Om vilka vi är och vart vi kommer ifrån."

Regissör Erik Poppe om filmen *Utvandrarna*, där han genom Kristinas ögon skildrar kärleken och kampen för ett bättre liv i USA.

Ett lätt sätt att hitta toalett

APP Stockholms mest besökta toalett finns i Rålambshovsparken. Men i Fagerlid i Hökarängen och i Västerholmsparken i Skärholmen finns inte alls lika många nödiga människor, de toaletterna används minst enligt JCDecaux som har 66 toaletter spridda över staden.

Nu har företaget skapat appen ToaSverige, där det snabbt går att hitta vägen till närmsta toalett och se hur många minuter det tar att gå dit. Alla är gratis att använda, tillgänglighetsanpassade, självreglerande och miljösmarta.

– Besökare kan betygsätta toaletterna, rapportera eventuella fel och inte minst se aktuell status för respektive toalett, säger Magnus Heljeberg,

JCDECAUX

vd för JCDecaux.

I appen går det att i "ToaToppen" se vilka toaletter som är populärast, har högst betyg och är mest besökta.

MARIA HAGSTRÖM

Svårtillgängligt VR-filmas

FILM Platser som är svåra att besöka tillgängliggörs med VR-film av Stockholms läns museum. Först ut är Landsort i yttersta skärgården och tvätteriverksam-

heten på Södertörn.

Tvätterierna, där småbrukare arbetade fram till 60-talet, är i dag i så dåligt skick att de snart inte längre finns.

– Landsorts fyr är en av Sveriges allra äldsta och på platsen finns också en av Sveriges äldsta lotsstationer. Både fyren och lotsstationen är fortfarande i bruk. Livet på Landsort var dramatiskt och havet både gav och tog liv på ett sätt som vi inte riktigt förstår i dag. Staten hade från början ett stort intresse för ön på grund av dess strategiska läge, säger filmens projektledare Stina Hagelqvist.

PRESSBILD

MARIA HAGSTRÖM

Poeten **Nico Erfani** debuterar med boken *Varv* där utrymmet runt dikterna spelar roll.

MARTA THINER

Dikter med ro och tystnad omkring

POESI Niko Erfani debuterar med "Varv". Med korta fraser mitt på varje boksida är luft och utrymme en viktig del av presentationen..

– Det jag säger är egentligen inte så komplicerat. Men de innehåller så mycket, det behövde vara en tomhet, en tystnad runt omkring dem så man känner den tyngden.

Inga stora bokstäver, inga skiljetecken någonstans.

– Diktjaget är fast i den här cirkeln, det går runt och har gjort ett tag. När man kommer in i boken kommer man rakt in i ältandet. Och får sen följa det och se det utvecklas.

Titeln har två olika betydelser.

– En berättelse om många saker, men ett sår, nån som blivit skadad och sårad och försöker ta sig förbi det. Arvet har också att göra med hur diktjaget inte ska

bli som sin pappa, hur bryta detta.

Niko Erfani skriver på en ny bok – "det är också poesi men nåt helt annat" – och pluggar lärarprogrammet.

– Jag ska bli gymnasielärare i engelska och antingen historia eller svenska. Jag har haft många väldigt bra lärare själv som inspirerat mig. Och jag vill jobba med människor.

ULF STOLT

66

miljoner kronor delas ut av Kulturnämnden i Region Stockholm till 90 aktörer för att främja en återstart av kulturlivet. Fyra av dem som beviljats stöd har inte tidigare fått stöd av Kulturnämnden: Teater Gyllene draken, Strindbergs Intima teater, Kulturhuset Gula Villan i Järna samt Johanssons pelargoner och dans.

109 000

barn i Stockholms län växer upp med minst en förälder som har alkoholproblem under deras uppväxt. Bris senaste rapport, som bygger på intervjuer med 4 000 barn om föräldrars alkoholvanor samt annan forskning, visar att få barn i den situationen får den hjälp och det stöd de har rätt till.

"Färre sociala tillställningar under pandemin."

Antalet feströkta cigaretter minskade 2020, enligt CAN:s utredare **Martina Zetterqvist**.

Torsgatan 10.16-10.57

Känslan av rasande lego under Norra tornen, svordomar, hundpiss, ett Vape-moln, en tappad vante, julskyltning och ett tomt torg. Torsgatan är längre än sitt rykte. **TEXT ULF STOLT FOTO MAGNUS SANDBERG**

NÄR MAN STÅR vid basen av Norra tornen på Torsplan ser de liksom mycket anspråkslösare ut än vad de gör när man ser dem på långt håll. Att titta upp på dem stående precis invid fasaden ger intrycket av att ett lego är på väg att rasa ner över en. Ungefär.

Tre av hörnen på det östra tornet rikligt inpissade av passerande hundar.

En bit upp i backen ett vägbygge som stänger av en del av cykelbanan. En budcyklist kommer väldigt fort nedför gatan och måste bromsa hårt vid övergångsstället där bygget börjar. Ett äldre par på väg över tvingas ta ett steg tillbaka.

Både väljer svordomen som kommentarsform till händelsen.

På kortsidan av ett av husen en stor målad reklamskylt för ett välkänt läskedrycksmärke med konturerna av några kända stockholmsmotiv.

På rutan till höger om porten till nummer 78 sitter en lapp från produktionsbolaget FLX upptejpad. De letar lägenhet – minst en trea, men även större ok – för att filma i under 3-5 dagar plus några dagars preparering, cirka en veckas tillgång till lägenheten. Ersättning utgår. Serien regisseras av Felix Herngren och planen är att filma under mars och april 2022.

SEXTON BUNTAR VI i Vasastan staplade runt hörnet på Rödabergsgatan.

En kvinna med en svart dragkärra täckt med klistermärken på nederdelen sparkar undan en papperspåse med någonting i så den hamnar mellan två parkerade bilar.

Ovanpå ett grått skåp ligger en liten tappad, svart tumvante.

Cykelaffären på hörnan Karlbergsvägen har 24 timmars cykelservice och säljer elcyklar till inköpspris.

Julskyltningen på restaurang Peppar är efterlängtdad och känd för att vara tämligen over the top, med NoLa-mystik och frostade fönster, dös-kallor och hötjugor. Så även i år.

En liten blå bil med en ung kvinna bakom ratten får justera inkörningsvinkeln flera gånger till den smala nedfarten till bilfirman. Vilket irriterar några cyklister.

Reklam på en trafikskyltställning: "Sov skönare, må bättre – lär dig Qigong".

På räcket på den mellersta välvda hörnbalkongen ut mot korsningen vid Odengatan en fågelskrämma.

EN GRÅ OCH vit lastbil backvarnar sig ut från Lokstallsgatan. Det hinner knappast bildas en kö bakom den innan bilen rullar vidare i riktning Bantorget.

Utanför konsthallen står två män. En av dem röker i en vape. I kylan blir den utandade röken ett tillfälligt moln runt honom, hans huvud och övre delen av kroppen försvinner i molnet en sekund, sedan löses det upp lika snabbt.

På den låga cementmuren under trädet vid Torsgränd sitter två unge flickor och röker. En av dem spottar mellan sina fötter efter varje bloss. De tar ett flertal bilder på sig tillsammans när de sitter och blåser ut rök.

Över Barnhusbron ovanför kommer en civil polisbil från Kungsholmen med allt påslaget.

Vid Lilla Bantorget syns inte en människa. 🚫

KÄNNER DU
NÅGON SOM DRICKER
FÖR MYCKET?

HÄNGRÅ!

I närheten av en skäring

Ulf Stolt

Han slingrade sig som djävulen under vigvattnet. Hal. Tvålad och smord som ett ospårbart handeldvapen.

Vi hade lånat en kamrats bil, en smårisig men trivsamt Volvo Duett, och kört runt i utvalda sceniska delar av länet hela morgonen, sett stadskvarter och förorter och solen gå upp ute på Ekerö och fått slut på bensinen två gånger och tvingats be om hjälp för att komma till bensinmack. Och fått hjälp. Nu satt vi med friska litrar under huven på ett taxifik vid Skanstull med ett nyköpt paket cigaretter och frukost på bordet när han dök upp lite från sidan.

Ville inte störa. Men om. Sen. När vi ätit upp vår frukost. Kunde vi kanske vara behjälpliga med att i all enkelhet och

hast assistera honom – "ni behöver självklart inte göra nåt" – med en tillfällig tillgång till bilens lastutrymme för han behöver flytta sin lilla roddbåt något hundratal meter. Ett kort insnack, vi lyssnade bara sporadiskt. Men förstod så mycket att båten ligger borta under bron. Och att det inte tar många minuter.

Han skulle vara oss evigt tacksam. Kunde dock inte erbjuda något i gengäld mer än sin uppriktiga tacksamhet. Det var tydligen något med

hans bankkort.

Vi såg på varandra. Visst. Låt oss bara äta upp så löser vi det. Han tackade och bockade, delikat som en begravningsentreprenör, lånade utan märkbara samvetskväl två cigaretter – "så ni inte känner att ni behöver stressa med maten för min skull" – och sa att han väntar utanför.

VI KOM UT. Låg sol över huvudstan.

Han kopplade på oss och vi gick mot bilen som stod på andra sidan, han pekade, min vän körde och vi svängde ner under bron och tog höger i backen och ner mellan

nade vi här? Klockan lite över tio på morgonen två dagar efter nyårsafton. Vi som bara skulle styra runt lite och sen åka hem och sova när vi blev trötta.

Han reste sig. Undrade om vi hade några verktyg i bilen. Det hade vi inte. Bara en tom bensindunk och en plastkasse med två skitiga, vita kyparskjortor i. Han såg sig omkring. Vi stod vid bilen, dörrarna till bakluckan öppnade på vid gavel.

Han förklarade att knuten var frusen. Ingen av oss som hade kniv? Vi skakade på huvudet båda. Han suckade.

KUNDE HAN LÅNA bilen snabbt och åka och hämta verktyg? Tyvärr.

Han frågade var vi bodde. Inte på Södermalm. Vi stängde bildörrarna till bakluckan, sa att vi var tvungna att rulla vidare. Han undrade

vart vi skulle. Om han kunde åka med till Liljeholmen, om vi kunde köra den vägen. Ledsen, vi har bråttom, ska jobba. Vad vi jobbar med. Extra på krogen. Vilken krog? Olika.

Nej, tyvärr måste vi åka nu. Kan han låna två cigg till. Han fick dem, bad om eld till den första. Vi klev in. Stängde. Körde.

Såg på varandra. Sedan på vägen framför oss. Ingen av oss sa något.

Ju längre bort vi kom, desto större framstod han i backspegeln. 🚗

"Han slingrade sig som djävulen under vigvattnet. Hal. Tvålad och smord."

husen och fram mot vattnet. Det var januari. Ingen snö. Öppet vatten. Och i vattnet, förtöjd vid ett träd, låg en båt. Hans båt.

Vi stannade bilen. Klev ur. Han gick längst fram. Satte sig på huk vid platsen där båten var angjord. Att han skulle klara av att lyfta båten själv en och en halv meter upp ur vattnet och sedan metrarna bort till bilen och upp i lastutrymmet var mer än en omöjlighet.

Vi tittade på varandra. Hur ham-

Orden kom under hundpromenaderna, det är det som gett dikterna sin musikaliska rytm. Och färgskalan, början till bildvärlden, hittade Jockum Nordström när han började rita blommorna. Med barnboken *Året runt* skildrar han naturens gång i staden och på landet. Och evigheten som något trösterikt.

TEXT ULF STOLT FOTO MAGNUS SANDBERG

KLIPPT OCH SKRIVEN

Jockum Nordströms ateljé på Södermalm – han har en till, större, på sitt landställe på norra Gotland – är ett laboratorium och ett universum där då, nu och sedan ständigt möter varandra på arbetsbord, i arkivlådor, på hyllor, i skåp och på fönsterbrädor.

När han tar upp ett stort vitt pappersark från golvet som tillfälligt ska utgöra underlägg på ett bord när han visar originalbilderna till kommande boken *Året runt*, ser han märken av hundtassar på baksidan.

– Härligt att se gamla minnen, märkena efter tassarna, hunden har gått här...

Hunden Aslan dog i cancer för ett år sedan, blev 11 år och var en högst bidragande orsak till att dikterna i boken kom till.

– Jag har kommit på mycket när jag varit ute och gått med hunden. Jag har inte tänkt att jag ska skriva en bok utan det har växt fram. Sakta. Sen har jag skrivit ner och rensat. Jag har inte haft med penna ut utan kommit ihåg och skrivit ner när jag kom hem.

Och har man hund är man ute och går, alla årstider, i alla väder.

– Jag ville inte skildra ett kalenderår utan mer att man kommer in i olika världar – staden, landet. Och döden – men inte döden

som nåt otäckt, mer evigheten som nåt trösterikt. Skildra naturens gång.

Det är också första gången han gjort en bok och utgått från texten. Både de fem böckerna om Sailor & Pekka samt den lilla vikbara boken *Vart ska du?* har utgått från bilderna, sedan har han skrivit texten efter. Han beskriver skrivandet av *Året runt* som ”nästan musikaliskt”.

– Det finns ju en rytm i att gå. Många av dikterna, jag skulle kunna peka ut på en karta exakt var jag var när jag kom på dem.

JAG GÖR EN GREJ TILL VASALOPPET, DÄRFÖR LIGGER DET EN MASSA DALMASAR HÄR.

På tal om att saker och ting från olika tider möter varandra i hans ateljé – två karaktärer i *Året runt* har spillt över från boken *Vart ska du?*, en pudel och en myra.

JOCKUM NORDSTRÖM LÄGGER det vita pappersarket, det med hundens tassavtryck på

baksidan, på ett arbetsbord. Mittemot står ett annat arbetsbord, under det långsmala, utdragbara arkivlådor fyllda med urklippta och målade figurer och bakgrunder och insekter och träd och blommor och djur och allt annat som kan behövas för att göra ut en bild.

Ovanpå hyllorna en nymålade hög med urklippta gubbar. Han drar handen genom den och skrattar lite.

– Jag gör en grej till Vasaloppet, därför ligger det en massa dalmasar här.

Han öppnar en låda, tar fram en bakgrund och lägger upp. När han började jobba med bilderna till boken var blommor det första han gjorde.

– Då får man en början, en färgskala att utgå ifrån, en början av en värld. Man ser hur ett träd ska se ut i förhållande till en blomma, förstår skalan på en katt. Då börjar det hända saker. Jag ville vara nära, skildra insekter och traktorspår och kackerlackor.

Bakgrunderna är målade på två olika sorters papper, ett indiskt och ett japanskt rispapper. För figurerna till sina konstverk som han klipper ut använder han ett annat papper.

– Det jag ritar på och gör figurer av och klipper ur, som man kan sudda på, är ett ►

tyskt papper. Det är egentligen ett ganska tråkigt papper, men bra. Jag har det i lite olika gramvikter, ett är lite sladdrigare.

Han tar upp en figur, en katt med skor, ur en låda och lägger den på bakgrunden.

– Jag har inte haft så många referenser i den här barnboken, men den här är en liten hommage till Egon Mathiesen, en dansk barnboks författare.

En bild återkommer två gånger. Och det görs även ett omtag med texten när raderna upprepas. För att det motiv han gjorde blev så bra att han ville ha med båda bilderna. Han skrattar när han tar upp figurerna och lägger ut dem på bakgrunden.

– Båda katterna och båda jägarna är värda att ha med i boken. Jag har inte sett att ett sånt omtag annars sker i barnböcker. Den dikten handlar ju om hur man hantlar djur, han ska skjuta en tamkatt...

– Jag har haft väldigt roligt när jag gjort dem. Om det blir lite snett när jag klipper en grej får man anpassa efter det, och då kanske lägga nåt på en annan plats än man kanske tänkt sig.

JAG KLIPPER SÖNDER ALLA BÖCKER OCH SKIVOMSLAG.

I EN DIKT nämns blåklockor och tistlar: ”Om jag fick välja så skulle jag plocka/en tistel och en blåklocka/om jag fick välja valde jag mitt sommarlov/sa myran i sömnen när han sov”.

– Jag kände att jag var tvungen att få med tistlarna och blåklockorna i boken, så jag började tillverka jättemånga – gick och tittade hur de ser ut, fotade av dem.

Jockum Nordström har tänkt på *Lisa & Sluggo* och gamla stumfilmer, Buster Keaton, när han jobbat med bilderna.

– Det där att man inte alltid fattar vad som händer. Så är ju stan också, man ser nåt konstigt som händer genom bussens fönster. Jag gillar sånt.

Lite överallt i ateljén står skulpturer, spin-

kiga och vingliga. Han har jobbat med dem hela hösten. Vad det slutligen ska bli vet han inte.

– Allt det här ska röra sig, snurra, det är motorer och grejer i dem. De ska röra sig så att det nästan ser ut som om de rasar, det är det som är grejen, lite som livet är. De är byggda av ståltråd och skräp, bara överblivet som jag haft liggande här i ateljén.

Vi pratar om staden och han letar efter en bok där han sett en bild av byggplanerna för Skeppsholmen i början av 1900-talet – det var tätt mellan husen, smala gator, femvåningshus, täta kvarter. Men han hittar den inte bland alla sönderklippta böcker han har i bokhyllorna.

– Jag klipper sönder alla böcker och skivomslag.

Hans favoritplats i stan är Mosebacke. När han var liten jobbade hans mamma på KF. Om han var lite krasslig fick han hänga med mamma till jobbet, äta bricklunch för 15 kronor på KF-restaurangen uppe i Katarinahissen och sedan gå över spången till Mosebacke och äta glass ”som nån italiennare sålde där uppe”.

– På den tiden hade alla skorstenar vindgubbar på skorstenarna. Hela stan var som en skog av dem när man var uppe på Söder och såg ut över taken i stan. ☺

KARL JOCKUM NORDSTRÖM FÖDD: 19 december 1963. GÖR: Konstnär, författare, basist. **AKTUELL:** Med kommande barnboken *Året runt* med dikter och bilder. Och med ny musik under våren 2022 tillsammans med bland andra Jocke Åhlund.

STÖD SOM FÖRÄNDRAR LIV

TACK TILL:

Huvudsponsor **SBAB** för att ni bidrar till yttrandefrihet, café och motiverande samtal till säljarna.

THE&PARTNERSHIP för kampanjer som låter stockholmarna möta säljarna

CLEAR CHANNEL för att ni hjälper Situation Sthlms säljare att synas i staden

BLACK CROWN PADEL för fint insamlingsinitiativ

BRANDKONTORET för ert engagemang

EINAR MATTSSON för ert engagemang

NORDLO för vår it-support

WONDERBOYS för hjälp med situationsthlm.se

KULTURREKLAM för att vi syns på gatorna

BACKBONE 4 MEDIA för fint samarbete

MELANDERS BLOMMOR för begravningsblommor när vi hedrar säljare

ELWING & CO för fint samarbete

RICOH för stabila och pålitliga skrivare

ELIS för fina, rena mattor till säljarcafeet

LOOPIA för vårt hem på webben

Tack till Situation Sthlms annonsörer.

Tack till Situation Sthlms Företagsprenumeranter premium:

2BK Arkitekter

afa Försäkring

Akademikerförbundet SSR

Akademikernas a-kassa

Arvet Produktion

Anders Bodin

Bostadsstiftelsen Signalisten

BTH Bygg

Byggnads

Danvikshem

Ersta Diakoni

FF Profilreklam

Flinks

Grönsakshallen

H2M

HEBA

Hertz

Heving & Hägglund

Indutrade

inResonance

Jörgensens Rör

Kojapo Hyr AB

Konsumentföreningen Stockholm

KPA Pensioner

M3 Bygg

Memfis

MIKAS

Moderaterna i Stockholm

Nyfors

Nytida H-huset

Rubino Rekrytering

Samtrans Omsorgsresor

Sandart & Partners

Skandinaviska Människorätts-Juristerna

Securitas

SKB

Wallfast

Stockholm Relining

Sympa

Svalner

Swegon

Vantörs Församling-Svenska Kyrkan

Trona Patentrådgivning

Vision

Wallenstam

YTTEC

Tack till Situation Sthlms Företagsprenumeranter.

SITUATION

S T H L M

MED EGNA ORD

SKUTTERSTOCK

2022

- Tänk att få stå under himmelen blå och sälja en Situation Sthlm eller två. Gott Nytt År.

LINDA

Vinter i moll

● Vintern klingar i moll, kylan ekar i cosmos och biter is på vägarna. På tunnelbanan och Centralstationen kastar vakterna ut hemlösa på nätterna. Man undrar, när ska svenska medborgare sätta ner foten så vi får slut på de hemska överträdelserna. Det ligger en tystnad och ångest över förorterna. Snart bryter den totala tystnaden ut. Ingen minns det som var bra förut. Livet har nått sitt slut.

TORBJÖRN SUNDIN

Ständigt pågående

- En flingas dal mot marken, en obetydlig existens, en liten rörelse, ett andetag.

Ett luftdrag som tillsammans med andra bildar en orkanstyrka.

Omvälvning, bearbetning av varats strömningar i universum. Ständigt pågående i evighet.

LO

UTSTÄLLNING

AVTRYCKAREN

150 ÅR AV POLISFOTOGRAFI

Frikartivert

"En av de mest ambitiösa kulturhistoriska fotoutställningarna på senare år"
Dagens Nyheter

Polismuseet

polismuseet.se

Mani

● Bipolär sjukdom ger kraft och styrka som ger stabilitet åt hjärnan.

Manin går sakta, sakta ner.

Manin, ångest går

Skönt skönt att manin

går ner tycker han.

Manin där han bor

har lämnat stan.

Bipolär sjukdom hypermani.

Borta är manin på kvällen och natten och dan.

Han mår bra, han mår bra, överallt.

Allt är peppar och salt,

Ingenting är längre kallt.

Ingenting är slut. Det är ballt.

TORBJÖRN SUNDIN

Hitta en lösning

● Man blir som man umgås. Det här vill jag hitta eller höra en lösning på: Ganska många bland mina vänner är allvarligt sjuka i bland annat cancer, andra i psykisk ohälsa (jag med och du med). Många av oss bor på stora härbärgen, andra ute i "flock". Om det stämmer att man blir som man umgås gör vi inte varandra friskare.

TESS

100 procent

Livet är en livsfarlig sjukdom med 100 procent dödligt utfall.

FÖRSÄLJARE 104

Maskrosen

● Maskrosen så stark, kan ta sig upp ur asfalt, vilken styrka.

Maskrosen så vacker, med solgul blomma.

Maskrosen sådan utstrålning. Han vill denna blomma evigt dyrka.

Han ser maskrosen på Skogskyrkogården, intill en gammal kyrka.

Till högre makter vill jag maskrosen högt yrka.

Så gul är denna magnifika maskros,

som leker tafatt med solen.

Den underbart gröna stjälken är hjälten.

Maskrosen, tänk att maskrosen kan växa

ur asfalten.

TORBJÖRN SUNDIN

2139 13

Stockholms tunnelbana har 100 stationer. Sju tunnelbanelinjer – linje 17, 18 och 19 på gröna linjen, linje 10 och 11 på blå linjen och linje 13 och 14 på röda linjen – trafikerar 110 kilometer räls, ovan och under

Se upp för dörrarna

jord. Tunnelbanan är det mest använda resesättet i kollektivtrafiken, cirka en miljon Stockholmare nyttjar den dagligen. Situation Sthlm har åkt alla linjer, passerat alla stationer.

Text: Ulf Stolt

- dörrarna stängs ▶▶▶

UNNELBANESTATION MARIATORGET.

Spiralen vid varugrupp 22 i godismaskinen har tyvärr inte fungerat som den ska för köparen som handlat tidigare. Den gula påsen med Dots har klämts fast och hänger framåtlutad över kanten, synnerligen på väg att trilla ner.

Det har två unga vuxna noterat.

Medan en av dem ser ut att göra ett inköp ställer sig den andre vid sidan av maskinen och när tåget på andra perrongen rullar in och det blir lite mer buller i miljön tacklar han till maskinen. Rejält. Först en gång, sedan en gång till.

Men påsen sitter kvar.

Nerifrån andra änden av perrongen kommer två väktare. De båda unga männen avbryter sin aktion och när tåget kommer in – linje 13 mot Norsborg – kliver de ombord och väktarna passerar och när de gör det petar en av väktarna kollegan på axeln och pekar leende på godismaskinen.

Sedan går de förbi bronsskulpturen ”Människa och pelare” av Asmund Arle från 1964 och tar rulltrappa 02 upp mot biljetthallen.

Tåget fortsätter.

Zinkensdamm.

Hornstull. Luckan till det röda skåpet med brandslang i står öppen. Metalkonst. I taket borta vid rulltrappan lysrör i rad. En pappa med två döttrar går ombord. De äter varsin banan: ”Jag tror att både Saga och Ingmar kommer att vara där. Jag talade med deras mamma och de skulle också komma”.

Liljeholmen. Byte till tvärbanan och linje 14 till Fruängen. Fler personer kliver på än

av. En ung man sitter ensam vid fönstret och tittar på film på sin telefon. Han har dock inga lurar i utan verkar tycka att det funkar bra ändå på den volymen.

Aspudden. Bänkar utmed väggarna, kakel i två nyanser av turkos, avlånga plattor. Utgången mitt på perrongen.

Örnsberg. Stationen utomhus. Tak över halva perrongen.

Axelsberg. Någons telefon ringer – en calypso-signal som hinner pågå en stund då telefonen ska rotas fram från facket på en ryggsäck. Möte med ett annat tåg precis på väg ut från perrongen.

Mälärhöjden.

Bredäng. Stationen utomhus vid centrum. Vita höghus. Tåget fortsätter ovan jord. Vid ett av radhusen utmed spåret två stora fågelbon.

Sätra. Blå mosaik på en vägg.

Skärholmen. Inomhusstation. Två utgångar

– en mot Skärholmsplan, en mot Centrum. Rulltrappa upp till torget.

Vårberg.

Vårby gård. Tåget kommer ut på en smal bro ut ur berget och in på stationen.

Masmo. Lysrörstak. Svarta plattor på golvet. Konsten handlar om att ta ner solen i tunnelbanan, höghus på ena sidan, företag och höghus på andra sidan spåret.

Fittja. Bilvägen går nära spåret. På andra sidan stationen en fotbollsplan.

Alby.

Hallunda. Stationen utomhus vid centrum, höghus bakom. Riksteaterns skylt syns från tåget, Folkets hus.

Norsborg. Avstigning för samtliga passagerare.

En man med varselväst, mössa och van-tar drar en vagn genom tåget. I ena handen har han en griptång och plockar upp det skräp han ser – inte mycket, vagnen är inte

FAKTA TUNNELBANAN

- Längsta spårsträcka är på gröna linjen, linje 19 från Hässelby Strand till Hagsätra, 28, 6 kilometer. Kortast sträcka är på blå linjen, linje 10 från Hjulsta till Kungsträdgården, 15, 1 kilometer.
- Enligt Booli är de dyraste stationerna, sett till kvadratmeterpriset på lägenheter, Kungsträdgården, Östermalmstorg och Stadion. Billigaste stationerna är Tensta, Norsborg och Hallunda.
- Tre tre tågtyper som nu användas i trafik är C20, C30 – de allra nyaste som bara körs på röda linjen – och CX, de äldsta tågen.

särskilt skräpig – och lägger i säcken.

Om 13 minuter vänder tåget mot Ropsten.

LINJE 14 MOT FRUÄNGEN FRÅN LILJEHOLMEN 11.33:

C30-tåg. Det lyser rött i listan ovanför dörrarna när de stängs, grönt ljus när de öppnas för att visa vilken sida dörrarna öppnas på.

Två äldre män – en av dem sitter på det gula sätet, avsatt för behövande – talar om de nya vagnarna, att det är "lite lurigt att sitta utmed, man behöver en pelare att luta sig mot".

Midsommarkransen. Utgången i början av perrongen.

Telefonplan. Det sitter en kamera placerad med objektivet riktat in mot tunnelmynningen. En rund klocka. Byggarbetsplats vid spåren, en fotbollsplan intill. Uppe på ett berg vid sidan av spåren står två gula stolar uppställda som på en utsiktsplats.

Hägerstensåsen.

Västerterp. Motorvägen under. På många

platser utmed tunnelbanespåren går ett cirka 120 centimeter högt nätstängsel med en rad taggråd högst upp. Meddelande: "Om någon fastnat mellan dörrarna, dra genast i nödbromsen".

Fruängen. Slutstation. Om sex minuter vänder tåget mot Mörby Centrum.

LINJE 13 FRÅN SLUSSEN MOT ROPSTEN 16.12:

Flera ställer sin väska på sätet intill för att markera avstånd. Inte mycket folk i vagnen.

Gamla stan. "Byte till Djurgårdsfärjan". Slussenbygget synligt på båda sidor. Några skolungdomar i slutet av vagnen: "Vad tycker

du om USA?". "Varför?".

T-centralen. Allt fler bär munskydd.

Östermalmstorg. Tre uppgångar, mitt på perrongen och i varje ände av den. Långa rulltrappor. Bildas en kort kö till en av dem.

Karlaplan. Liksom stavar i grönt, svart, vitt, blått, gult, grått i olika mönster på väggen vid perrongen man passerar.

Gärdet.

Ropsten. Slutstation. Byte till bussar mot Lidingö. En svartvit, ringlande orm en del av konsten på stationen.

LINJE 14 MOT MÖRBY CENTRUM FRÅN ÖSTERMALMSTORG 13.20:

Stadion. Ingen kliver av, sex kliver på. Blå väggar, metallstaket i turkost utmed en del av väggen, bänkar, gula och blå streck, en stor regnbåge i taket vid rulltrapporna.

Tekniska högskolan. Byte till Roslagsbanan och till bussar mot Vaxholm ►►

ISTOCKPHOTO

I KULTUREN

Tunnelbanan är flitigt använd på film, både i TV och bio – antingen som stämningsskapande exteriör, som interiör eller som en betydande del av handlingen, som "Beck"-filmen *Spår i mörker*. Eller scenen med den kraschande helikoptern i *Mannen på taket*. Plus en massa andra filmer och serier genom åren till i dag.

I otaliga romaner och noveller förekommer tunnelbanan. I barnböcker. Krönikor. I sociala medier, både i text och bild. Den finns på Facebook och Instagram.

Intressant är att den kanske mest kända låten om tunnelbanan – Noice låt "En kväll i tunnelbanan" från 1979 – skrevs av Peo Thyren och framfördes av fyra tonåringar från Gustavsberg. Dit tunnelbanan inte går.

– Vi älskade verkligen tunnelbanan. När skivan sålde guld ville vi ha vår guldskeivutdelning i tunnelbanan. Vi ville åka runt under jord i en chartrad festvagn. Vi blev mycket besvikna när skivbolaget inte lyckades styra upp det, berättade Peo Thyren för kulturjournalist Jan

Gradvall, när han intervjuade honom i ett reportage om Noice i *Situation Sthlm #134*, september 2008.

Och Bajens fans brukar ofta skandera "Ni har ingen tunnelbana" när de leder på bortaplan. Ramsan har hängt med länge.

– Det händer att vi kör den hemma också, men mest på bortaplan i större städer. Malmö har ju fått nån sorts hybridtunnelbana, så det är ju inte lika kul där längre. Men i Göteborg sitter den alltid fint, berättar Jonas Karlsson Öhlin, Bajen Fans.

och Norrtälje.

Universitetet. Bokstaver i väggen vid spåret. Stora teckningar och textavsnitt, en val, blommor.

Bergshamra. En dam med en katt i en grå transportbur kliver på, ställer buren under sätet och tar upp sin telefon: "Snart hemma".

Danderyds sjukhus. Byte till bussar mot Sollentuna, Vallentuna, Täby och Åkersberga. Redan på perrongen är det skyltat uppgångar till olika avdelningar på sjukhuset. Ett äldre par blir stående och tittar på skyltarna innan de går bort mot den ena utgången.

Mörby Centrum. Slutstation.

LINJE 11 MOT AKALLA FRÅN T-CENTRALEN 13.59:

Rådhuset. Två uppgångar, en mot polishuset, en mot Rådhuset. En ung man med ett vitt A5-kuvert i handen går bort mot uppgången polishuset.

Fridhemsplan. Byte till tunnelbanan mot Hässelby strand. Många går på. En mindre skolklass i högstadieålder från någon närliggande kommun bullrar in.

Stadshagen.

Västra skogen. Byte till tunnelbana mot Hjulsta. Färgglada mosaikfigurer, kantiga, påminner om pilar. Två väktare går ombord, står vid dörrarna och håller sig i stången i taket. Talar om ett tidigare grip.

Solna Centrum. Byte till tvärbanan. Fler kliver av än på.

Näckrosen. Skåp utmed väggen – dockor

i ett, saker i ett annat, bilder, figurer.

Hallonbergen. En av de mest säreget smyckade och konstnärligt intressanta stationerna, ser ut som barnteckningar och figurer av plåt skiljer spåren. En kvinna som suttit på en plats längs med byter när det blir ledig och sätter sig vid ett fönster med blicken i tågets åkriktning.

Kista. Stationen utomhus. Blå balkar diagonalt i undertaket.

Husby.

Akalla. Avstigning för samtliga passagerare. Tre unga män i bredd går bort mot

BROTTLIGHET

I KTH:s senaste utredning "Brott på tunnelbanan 2009-2019" av Vania Ceccato och Stefan Attig, kan man läsa att antalet händelser av brott och social oordning i tunnelbanesystemet under den perioden var 297 372 händelser. 88 % av dessa klassades som social oordning – icke våldsamma handlingar som konsumtion av alkohol, vara berusad/drogpåverkad, sova, hoppa över spärrarna, röka.

Brott står för 12 % av det totala antalet händelser. 7 % av det totala antalet händelser klassificeras som våldshandlingar, 1 % som stöld och inbrott och 4 % som skadegörelse.

Av brotten är andelen våldsbrott 60 %, stöld och rån 10 % och vandalism 30 %.

Man ser ett klart samband mellan veckodagar och helgdagar, att slagsmål är den vanligaste brottstypen, att stölder och inbrott sker mest söder om stan, att det vandaliseras mest på ändstationerna – enda undantaget är Ropsten - och att det procentuellt sker fler våldsbrott på centrala stationer, med närheten till barer och restauranger och en ökad folktäthet på helger.

Stationerna Universitetet, Stadion, Tekniska Högskolan, Karlaplan och Danderyds sjukhus har minst brottlighet rent statistiskt, sett till antalet brott per passagerare.

MIKROORGANISMER

Stockholm har – i likhet med andra storstäder i världen – en helt egen mikrobiell profil. 2016 ingick Stockholm i en global studie där man tog prover från ledstänger, sittplatser och handtag. Vid studien hittades bland annat 10 928 virus och 740 bakterier som inte fanns i någon referensdatabas.

Forskningen har stor betydelse för arbetet med att följa utbrott av

både kända och okända sjukdomar, som exempelvis Covid 19. Samt för att undersöka förekomsten av antibiotikaresistenta mikrober i stadsmiljö.

– Stockholmsproverna hör till dem där förekomsten av gener för antibiotikaresistens var som lägst, säger Klas Udekwi, Sveriges lantbruksuniversitet, som ledde provtagningarna i Stockholm.

Och samma år hittade forskare från Naturhistoriska riksmuseet, i ett annat forskningsprojekt, svampar på väggarna i Kungsträdgårdens tunnelbanestation som fram till dess varit okända för vetenskapen. De två nya arterna – *Bradomyces graniticola* och *Bacillidium lobatum* – är sporsäcksvampar, på långt håll släktingar till tryffel, murkla, mögel och jäst.

utgången, en av dem studsar en fotboll mot perronggolvet med höger hand.

TÅG MOT HJULSTA FRÅN VÄSTRA SKOGEN 14.56:

Huvudsta.

Solna strand.

Sundbyberg Centrum. Byte till pendeltåg och tvärbana. Det sitter en man och sover på en av bänkarna.

Duvbo.

Rissne.

Rinkeby. Vikingatema, röda väggar, bänkar utmed. En man går ombord i den bakre dörren och går väldigt snabbt genom hela vagnen, sedan ut igen genom den främre dörren och sätter sig på en av bänkarna. Om 17 minuter går tåget mot Kungsträdgården.

LINJE 19 MOT HÄSSELBY STRAND FRÅN T-CENTRALEN 17.19:

Hötorget. En kvinna i biege dunkappa

och Moonboots talar så hela vagnen informeras om vad hon ska köpa i julklapp till sin syster och hennes man. Mittemot sitter en ung man som byter låt tre gånger innan tåget kommit till nästa station.

Rådmansgatan. En man spelar tetris på sin telefon, han har lurat i och varje gång det blir lite komplicerat fnysar han till.

Odenplan. Byte till pendeltåg. Föraren lätt irriterad i utropet: "Det går bra att använda samtliga tjugoen dörrpar, alla dörrpar går till Hässelby strand. Se upp, jag stänger". Utställning pågår i montern.

S:t Eriksplan. Ung kvinna med medhavd kaffe står upp. De flesta som står upp håller sig inte i något utan lutar sig mot glaspartier eller ledstänger.

Fridhemsplan. Byte till tåg mot Akalla, Hjulsta och Kungsträdgården. En flicka i slöja slår sig ner mittemot. Hon läser boken *Vi var lögnare* av E. Lockhart uppslagen på sin dator hon lagt i knät. Hon är på sidan 14.

Thorildsplan. Telefonen ringer i fickan på en hantverkare: "Står du på fel sida igen?".

Kristineberg. Dam med turkos väska med en stor krukväxt i ställer den på ▶▶▶

UTBREDNINGEN

I en internationell jämförelse är Stockholms tunnelbana stort utbyggd – snabba förbindelser mellan geografiskt utspridda förorter.

– Tanken var att lägga kontor och ganska tät bebyggelse nära stationen, glesare bebyggelse längre bort, lägga flerfamiljshus närmast tunnelbanan för att det gav ett bättre resenärsunderlag till kollektivtrafiken. Sen la man villor längre bort. Det ser ganska likadant ut, planeringsmässigt, utmed alla tunnel-

banelinjer, säger Erik Jenelius, professor i Transportvetenskap på KTH.

Hur har det påverkat staden?

– Den har blivit geografiskt mycket större. Om man inte haft tunnelbanan hade nog staden vuxit långsammare utåt. Det hade kanske blivit en mer utbredd villabebyggelse längre ut och en tätare stad som är mer koncentrerad till mitten.

FREDRIK SANDBERG/TT

REKLAM

Clear Channel har sedan 25 år ett reklamkontrakt med SL – det är norra Europas största reklamkontrakt, mycket beroende på tunnelbanans omfattning.

– Inga miljöer där det finns utomhusreklam har så mycket dwell-time som när man står och väntar på sin tunnelbana, åker rulltrappa eller sitter i en tunnelbanevagn, säger Anna Wiksten, marknadschef Clear Channel.

Reklam i tunnelbanan har väldigt högt observationsvärde, både på perronger och i vagnar. Trots att människor där ofta är upptagna med sina mobiler ser man i mätningar att det sker en interaktion med reklamen, att webbadresser och QR-koder nyttjas.

– Det är inte bara så att man når många människor, det är också sannolikt att de här människorna agerar på ens budskap. Att se över

sina försäkringar är en sån grej som kommer i absoluta toppen när man ser på vad människor agerar på i tunnelbanan.

Vad tycker stockholmarna om reklamen i tunnelbanan?

– Utomhusreklam är mer populärt än annan reklam, det förföljer en inte och tränger sig på. Man kan låta bli att titta, säger Anna Wiksten.

sätet bredvid sig.

Alvik. Byte till Nockebybanan och Tvärbanan. "Förbjudet att beträda spåren" målat på kanten av perrongen.

Stora Mossen.

Abrahamsberg.

Brommaplan. Byte till bussar mot Mälardöarna. "Tänk på avståndet mellan vagn och plattform när du stiger av". Ett yngre par kommer ombord talande om hundar: "Det är så pinsamt, han bara skäller".

Åkeshov. Man ser skylten till studenthemmet Tempus – är det ett drinkglas eller ett timglas?

Ängbyplan. "Vi sköt en älg!". Mannen står mitt i vagnen, bredbent, och äter en medhavd smörgås medan han tar samtalet.

Islandstorget.

Blackeberg.

Räcksta. Två män på en bänk. De enda på perrongen. Sitter kvar när tåget åker.

Vällingby. Två personer från Trygghets-tjänsten med röda jackor och telefonnumret på ryggen går över perrongen och tar tåget på väg in mot stan. Det står likadana granar på tre av gårdarna tåget passerar.

Johannelund.

Hässelby gård.

Hässelby strand. Står en kasse från Hemköp på en bänk, ingen människa i närheten. Avstigning samtliga passagerare.

LINJE 19 MOT HAGSÄTRA FRÅN T-CENTRALEN 17.47:

Tåget fyller upp. Sittplatserna tagna,

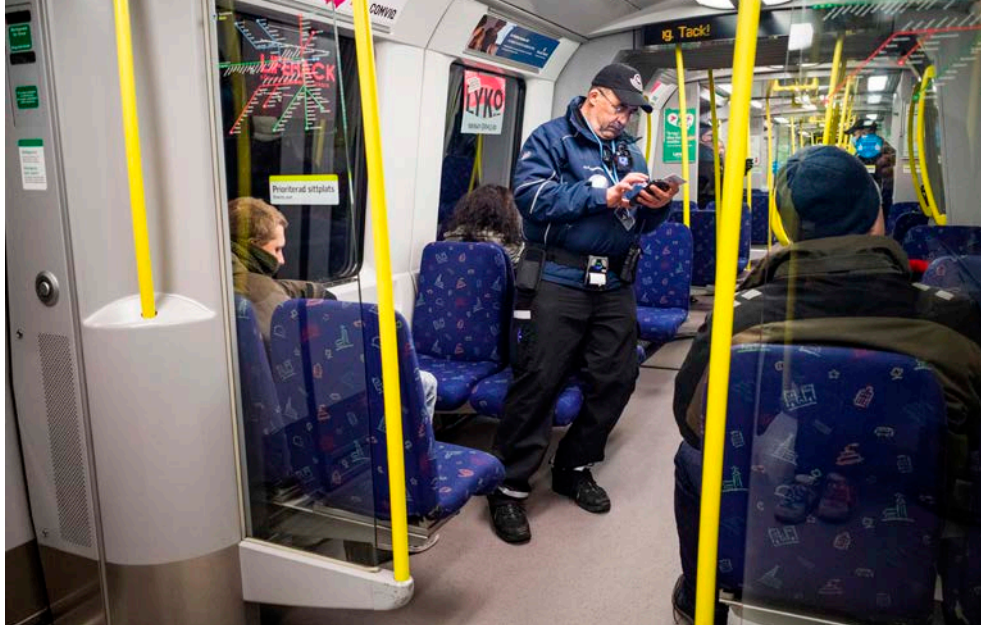
många står. En kvinna i gul dunkappa tittar på "Bonusfamiljen".

Gamla stan.

Slussen.

Medborgarplatsen. En ung man med röd ryggsäck kollar stationerna på kartan på glasdelen vid sätena.

Skanstull. En gammal dam med en genomskinlig sopsäck fylld av gosdjur ställer den bredvid sig på sätet och fortsätter konversationen: "Klara soppor i en vecka, sedan fisk och potatis, mosad, tar väl en vecka ungefär".

SHUTTERSTOCK

ISTOCKPHOTO

i varselkläder kliver på.

Farsta. Höghus. Några ungdomar kliver på och sätter sig längst bak i vagnen. Ingen undgår att de kommit ombord. En tiggare går genom tåget, stannar till vid varje dörrpar: "Kan ni hjälpa mig med tio kronor till mat?" Ingen i vagnen ger honom några pengar.

Farsta strand. Slutstation. Byte till pendeltåg mot Västerhaninge, Älvsjö och Nynäshamn. En städare går med sin vagn genom tåget. Det går mot Alvik om 19 minuter.

LINJE 17 MOT SKARPNÄCK FRÅN SLUSSEN 13.03:

Medborgarplatsen.

Skanstull. En passagerare i vagnen har munskydd.

Gullmarsplan. Figurer och mönster av lysande rör i taket i gult, blått, vitt, rött, grönt. Uppgraderat C20-tåg. Stolstyget med trekantsmönster är ett nytt framtaget ulltyg för C30 och C20-vagnarna som ska ge associationer till Sergels torg och mönstret där.

Skärmarbrink. Byte till tunnelbana mot Farsta strand.

Hammarbyhöjden. V-format plåttak över perrongen. En ung pojke står och tittar på klistermärket på dörren där det varnas för att fastna i dörren, avståndet mellan vagn och plattform, att det är rökning förbjuden, att man inte får ta med sig hund ombord och att vagnen är kameraövervakad.

Björkhagen. Dam med rullator går ombord och sätter sig på den gula, anvisade platsen, ställer rullatorn bredvid med bromsen i.

Kärtrorp. Barnfamilj med ett i vagn och ett i famnen kliver av.

Bagarmossen. Inomhusstation. På väg in mot stationen äldre villabebyggelse och en tom tennisplan vid sidan av spåren.

Skarpnäck. Slutstation. Tunnel från Bagarmossen. 17 bänkar i u-form av sprängsten utmed perrongen, i golvet en kompassros som visar norr och söder.

Tåget vänder mot Åkeshov om 8 minuter.

En ung kvinna med väska och ett gitarrfordral i handen sätter sig längst bak i vagnen. Hon kränger av sig sin svarta skinnjacka och tar av tröjan under, sedan på med jackan igen. Halsduk på. Mössa av. Lurar i. Lutar sig tillbaka i sätet.

"Klart för avgång. Se upp för dörrarna, dörrarna stängs". 🚪

Gullmarsplan.

Globen. Byte till tvärbanan. En herre i hatt med rullator som sitter vid dörren försöker förklara för sin polare på sätet mitt emot vad som menas med uttrycket det gyllene snittet. Ingen av dem skulle blåsa noll i en kontroll.

Enskede gård.

Sockenplan.

Svedmyra. Mannen med rullatorn och hans polare går av. Polaren bär på en säck grillkol.

Stureby.

Bandhagen.

Högdalen. En kvinna från ett hemtjänstföretag med en påse takeout-mat i handen slår sig ner. Ur hennes AirPods läcker basstrumma och pipig orgel.

Rågsved. Höghus. Ljustakar i många fönster. Många går av, en går på.

Hagsätra. Slutstation.

LINJE 18 MOT FARSTA STRAND FRÅN GULLMARSPLAN 19.39:

Kvinnan till höger messar på arabiska. Det ser väldigt vackert ut när bokstäverna sakta fyller skärmen.

Skärmarbrink. Byte till tunnelbanan mot Skarpnäck.

Blåsut.

Sandsborg.

Skogskyrkogården. Från stationen ser man ljusskyltarna från två olika begravningsbyråer. En kvinna med tre kassar från NK kliver av.

Tallkrogen. På affischen för musikalen om Edith Piaff har någon målat en Hitler-mustasch på den unga huvudrollsinnehavarens porträtt.

Gubbängen.

Hökarängen. "Jag förstår det. Men jag menar att du borde ha sett det ändå. Det förändrar ingenting". Läger på. Fyra män

MED EGNA ORD

Boktips

Det som tillhör dig

Garth Greenwell

● En stark roman om kärlek mellan två män, en amerikansk lärare och en bulgarisk prostituerad. Romanen utspelar sig i Bulgarien och kultur och miljö beskrivs på ett sätt så läsaren dras in i kontexten, delvis med hjälp av inflikade bulgariska ord i översättning.

En naken skildring av olika livsbetingelser och makt. Bokens titel kunde lika gärna varit "med berätt mod".

Bortförklaring

Elsa Grave

● Man färdas inte fort genom författarinnans texter, snarare grottar man in sig i ögonblicket, kännbart, vackert och oförglömligt. Ett förenande av människa, djur och natur. Som en hårt knuten näve i luften.

Frukost på Tiffany's

Truman Capote

● En kort roman och tre noveller varav den kortaste bara är några få sidor. Fina berättelser om udda personer med hjärtat på rätta stället. Utspelar sig i efterkrigstidens New York. Välskriven och kul att läsa.

Timme noll

Lotta Lundberg

● En feminin betraktelse av tre kvinnors tankar om sina liv. Parallella historier från olika platser och tid. Berlin – 1945. Uppsala – 1983. Blidholmen – 2005. Historierna är fristående från varandra men väl varvade genom romanen. Läsaren tappar aldrig fokus, och den förblir läsvärd rakt igenom.

ORGANICS by Red Bull®

ORGANICS by Red Bull är ekologiska läskedrycker som finns i olika smaker – de är inga energidrycker. De är gjorda på ingredienser av 100% naturliga källor och smakerna är unika och välbalanserade. ORGANICS by Red Bull passar även att avnjutas som mixers.

Läs mer om produkterna och hitta inspiration på organicsbyredbull.com

| *Talent comes naturally.*

 ORGANICS
by Red Bull®

**ÅLDRAS
STEG
FÖR
STEG**

.....

Äldre människors kroppar har mycket att uttrycka. Dansaren och koreografen Charlotta Öfverholm vill att de ska få ta plats på scenen där professionella dansare ofta pensioneras vid 42. Projektet Age on Stage ifrågasätter normer och hyllar erfarenhet, med workshops för människor som passerat 65 och med en föreställning och dansfilm på Orienteatern i januari. **TEXT MARIA HAGSTRÖM FOTO MARTINA HOLMBERG**

.....

▼ **Charlotta Öfverholm** improviserar fram dansklassen och att anpassar det efter gruppen. Hon säger att det är viktigt med totalt fokus. "De är med i skapelsen, de skapar klassen själva. Närvaro är nyckeln."

► **Intresset för Age on Stage** är stort och workshopen är fullbokad. Bland deltagarna har det funnits en längtan att dansa på ett sätt där de får hitta sitt eget uttryck och sina egna rörelser.

▲ **Fredrik Holmquist** blev positivt överraskad av Age on Stage. Han tyckte att det var väldigt skönt att det är relativt fri dans och har därför fortsatt vara med. Han deltog också i föreställningen Stories.

På Orienteaterns vita scengolv, framför de röda stolsraderna som just nu är tomma, dansar ett trettiotal personer. Två och två, rygg mot rygg. Hittar trycket mellan kropparna och försöker följa varandras rörelser. Barfota steg och armar i luften, med mjuka rörelser till den suggestiva elektroniska musiken.

– Jag har haft en längtan efter att få dansa, men inte balettaktigt och disciplinerat. Jag ville använda kroppen på ett lite mer lekfullt sätt, säger Birgitta Eklöf i pausen.

Hon har deltagit i workshopen "Age on Stage 65+" i flera år.

– Här får vi tillåtelse till vår inre dans. Det som är mitt uttryck, min rörelse. Det skapar också kontakt med det inre barnet som

tycker att det är hur kul som helst att hoppa runt. Vi alla skulle egentligen behöva det lite nu och då.

Fredrik Holmquist håller med, men erkänner att han var skeptisk till workshopen innan han kom hit.

– Jag dansade "fem rytmer" sedan tidigare och såg ett anslag om Age on Stage. Jag tänkte att jag går dit och prövar, men var rädd att det skulle vara tontigt eller buskis. Det var det verkligen inte.

Projektet "Age on Stage" startade 2016 och blev genast en succé. Workshopen, som är en del av projektet, blev direkt fullbokad. Därför har dansaren och koreografen Charlotta Öfverholm fortsatt att hålla den ett par gånger om året.

– Det är helt fantastiskt att möta de här människorna. De är fria och orädda.

DET HELA BÖRJADE med att Charlotta Öfverholm kände sig gammal.

Inom dansvärlden alltså. Hade hon varit anställd på en institution, som Operan, hade hon varit pensionerad sedan länge – där går dansare i pension vid en ålder av 42 år. Men Charlotta Öfverholm har varit ”sin egen”. Hon har haft en lång internationell karriär och skapat produktioner som turnerat världen över.

När hon hade dansat i 30 år, hennes produktionsbolag hade funnits i 20 år och hon själv skulle fylla 50, så ville hon fira det ordentligt med en festival – ”Funking burn it”.

– Jag bjöd in folk som jag jobbat med under min karriär och insåg att de flesta var i min ålder eller äldre och att de inte ingick i en ensemble, de var för gamla för det.

JAG TÄNKTE ATT JAG GÅR DIT OCH PRÖVAR, MEN VAR RÄDD ATT DET SKULLE VARA TÖNTIGT ELLER BUSKIS. DET VAR DET VERKLIGEN INTE.

Fredrik Holmquist

Hon arrangerade en konferens som hette Age on Stage. Det blev så lyckat att hon tog det vidare och ansökte om EU-bidrag tillsammans med en tysk kollega. De ville hylla erfarenhet och ifrågasätta normer.

– Jag ville bland annat ge plats till äldre dansare som slutat dansa på grund av hur arbetsmarknaden ser ut.

Hon började också hålla workshops för personer som passerat 65 år, utan krav på tidigare danserfarenhet. 2017 satte hon upp föreställningen ”Stories” med 22 deltagare därifrån. Den handlade om lusten till livet oavsett ålder.

De sålde ut Dansens Hus. Sedan sålde de ut Dramaten. Folk ville gärna se äldre dansare på scenen.

– Kanske klarar vi inte kroppsligt och rent tekniskt vad som krävs i ett klassiskt kompani. Det är klart kroppen förändras. Men äldre människor har en annan livserfarenhet än en 20-åring, de har nåt ►►

JAG BÖRJADE DANSAS SENT, JAG VAR ÖVER 60 ÅR. JAG HAR TIDIGARE BARA DANSAT FÖR MIG SJÄLV, JAG HAR VARIT SÅ BLYG. MEN DET HÄR VAR SISTA CHANSEN. *Agneta Sgouridis*

annat att uttrycka. Det finns fördelar med alla åldrar.

Men hon tycker att branschen har förändrats de senaste åren.

– Nu ser jag fler äldre dansare på scenerna och jag hoppas att alla åldrar till slut kan representeras på samma scen, säger Charlotta Öfverholm som själv är 56 år och har gott om jobb som dansare, bland annat i föreställningen "Kuckel 2" som har premiär på Orionteatern i januari.

Den 5-9 januari visas där även föreställningen "In a Cage of Light" och filmen *Checking Out*, båda är en del av Age on Stage.

"In a Cage of Light" är skapad tillsammans med koreografen och dansaren Jordi Cortes.

– Där är det proffs som är med. Vi vänder och vrider på tillit. Vem kan man lita på? Vem förtjänar ens förtroende?

Föreställningen inleds med den surrealistiska dansfilmen *Checking Out*, där både proffs och deltagare från workshopen medverkar. Filmen utspelar sig på ett hotell där gästerna blir misstänkta för ett brott som utreds av en detektiv som egentligen söker meningen med livet. Det finns också spöken på hotellet som inte gästerna ser, äldre gäster som har dött.

– You can check out anytime, but you can never leave, säger Charlotta Öfverholm.

MUSIKEN I ORIONTEATERN har övergått till latinrytmer. Personerna på scenen svänger på

höfterna, snurrar runt. Skrattar. Tar plats och lever ut.

– Mina barnbarn håller ju på lite såhär. Här får vi vara barn på nytt på nåt sätt, säger Birgitta Eklöf.

Förutom glädjen med dansen tycker dansvännen Anita Bergeratt det har positiva effekter på kroppen.

– För mig som reumatiker är de här genialt. Utan dansen skulle jag vara mycket sämre i kroppen.

Deltagaren Agneta Sgouridis har alltid velat dansa, men aldrig vågat.

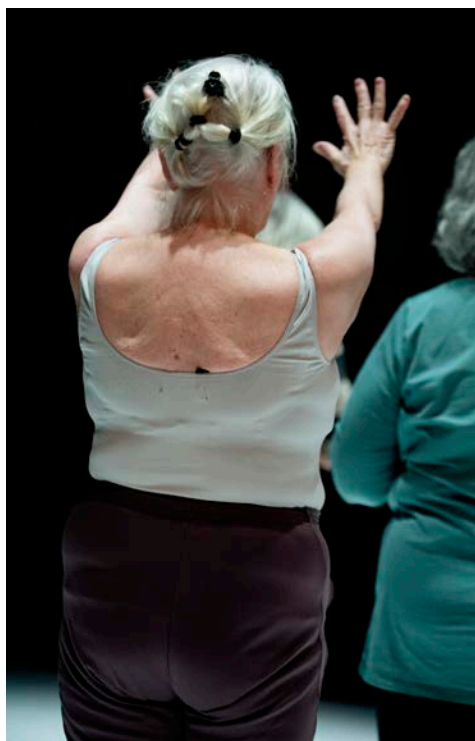
– Jag började dansa sent, jag var över 60 år. Jag har tidigare bara dansat för mig själv, jag har varit så blyg. Men det här var sista chansen. Jag måste ju göra det nu, sen går det inte.

◀ Agneta Sgouridis har velat dansa hela livet, men det var först nu hon vågade ta steget att dansa i grupp. "Som att hoppa fallskärm", som hon beskriver det.

▼ Alla åldrar har sina fördelar inom dans. När en ung kropp klarar av tekniskt tuffa rörelser, kan en äldre kropp ha mer att uttrycka.

▼ Thomas Lunbäck åker 37 mil för att vara med i Age on Stage. I hans hemstad finns inget liknande. Det pågår försök att sprida konceptet i landet, men än går det segt, trots att det uppenbarligen finns ett intresse hos äldre människor.

▼ Deltagarna dansar med stor inlevelse. De vågar släppa allt och ge sig hän. Det skapar förutom känslsam dans även en fin gemenskap mellan dem.

Så det var som att hoppa ut med en fallskärm.

Hon är glad att hon hoppade. Thomas Lunbäck åker istället 37 mil för att vara med.

– Jag bor i Kvänum, tio mil norr om Göteborg. Där har jag varit med i kabaréer och spelat teater. Men min dotter bor i Stockholm och har berättat om Charlotta som hon haft som lärare på Balettakademin. För Charlotta ska alla synas och alla ska vara med. Ingen är bättre än någon annan. Vi är olika och vi gör rörelserna olika. Det är viktigt för mig.

Det är fjärde gången han är med.

– Jag blev så taggad, för jag kände att det är första gången som ingen tjarar om "på ettan, på tvåan". Vi får använda vårt eget språk, det tycker jag är fantastiskt. 📍

Vad har ditt bolån med hemlöshet att göra?

Jo en hel del faktiskt.

För vi lånar inte bara ut pengar. Vi arbetar med boende och boendeekonomi. Vi vill göra det lättare för människor att fatta de där kloka besluten. Vare sig man är nöjd där man bor eller är på väg någon annanstans. Vare sig man vill renovera eller fixa eller bara bo. Och det kan ju vara lätt att säga.

För det finns vissa av oss som har det svårare på bostadsmarknaden. De av oss som är hemlösa. Ingen av oss vill såklart vara hemlös. Men ibland blir livet inte som en tänkt sig. Det är därför vi stöttar Situation Sthlm, som hjälper de av oss som är hemlösa och socialt utsatta att hitta en väg tillbaka till en tryggare och mer ordnad tillvaro. Med ditt bolån hos SBAB så hjälper du fler att få tak över huvudet.

SBAB!

I GATUPLANET

25

år fyller föreningen Gula Änglarna. Så länge har de stöttat människor som lever i hemlöshet och andra svåra situationer i Stockholm. Hjälpen ges efter behov, ofta ekonomiskt stöd i form av rekvisitioner. Det kan handla om en elräkning, tandläkarbesök, handla mat eller att som Situation Sthlm-säljare kunna köpa ett antal tidningar när pengar saknas.

Köparnas svar på säljarnas tack-sms för Swish-köpet

"Du är alltid så trevlig och ser så glad ut på morgonen när jag stressar förbi till jobbet."

"Ligger och läser tidningen från början till slut. Mycket intressant läsning som verkligen berör."

"Det är kul att se när man stannar och köper så stannar andra också."

"Bra tidning och syfte, gillade sagan om Ringvägen skarpt. Har många minnen från Ringvägen."

Svar förmedlas till respektive säljare.

ORD FRÅN GATAN

"Befinner mig i källaren i Västertorp."

Raines dagbok #6, 1998. Natten innan sov han hos en tjej på Söder som hade en papegoja som väckte honom.

ULF STOLT

Sandra Edgren har alltid gillat skosnören. De går bra att förlänga och knyta ihop och är smala och går bra att dra åt. Plus att de färgkoordinerar med hennes byxor, tröja och mössa.

Är du noga med kläder och färger?

– Nej, inte direkt... jo, kanske. Eftersom jag har orange byxor så tycker jag det passar bra med skosnörena jag har runt packningen på min vagn. Jag såg byxorna i ett skyltfönster. Så det blir att

jag håller färgen där och håller packningen på plats på vagnen.

Var kommer skosnörena från?

– Från Frälsis på Hornstull, en där som kom upp och gav dem till mig. Det är 13 snören som jag satt ihop. Mycket av det är saker jag fått där. Förr var det mycket att jag drog runt allt jag

hade på vagnen, men nu har jag ett boende på Bostället. Men största delen av mitt tre och ett halvt år långa liv som hemlös så har det varit det.

Vad gillar du med skosnören?

– Man kan dra åt och sätta ihop dem, ha flera.

ULF STOLT

Situation Sthlm-säljaren Torbjörn Sundins familj har haft kopplingar till Midsommarkransen sedan 30-talet. På Vattenledningsvägen 39 finns den lägenhet han själv har bott längst i. Det råkar vara samma som där hans mamma upplevde sina första år. BERÄTTAT FÖR **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MARTINA HOLMBERG**

MIN PLATS

M orfar och mormor kom till Midsommarkransen 1935. De kom till Stockholm för att leta jobb, men hade ingen lägenhet. Mormor var havande och mamma föddes på en bondgård. Sedan flyttade de runt. Bland annat bodde de på Vattenledningsvägen tills mamma var fyra år.

Jag är uppvuxen i Sättra, dit flyttade vi när ettan på Tegelbruksvägen 10 A i Midsommarkransen blev för liten. Man flyttade ju ut till förorterna då.

Som vuxen fick jag sen som av en slump hyreskontrakt på den där lägenheten som mamma hade bott i som barn. När hon var 20 år sa en läkare att hon inte kunde få barn. Hon blev jätteledsen. Jag tror på numerologi. Lägenheten vi båda bott i ligger på nummer 39. Om du tar 3 gånger 9, så blir det 27. Så gammal var min mamma när hon fick mig.

Jag trivdes jättebra i ettan på andra

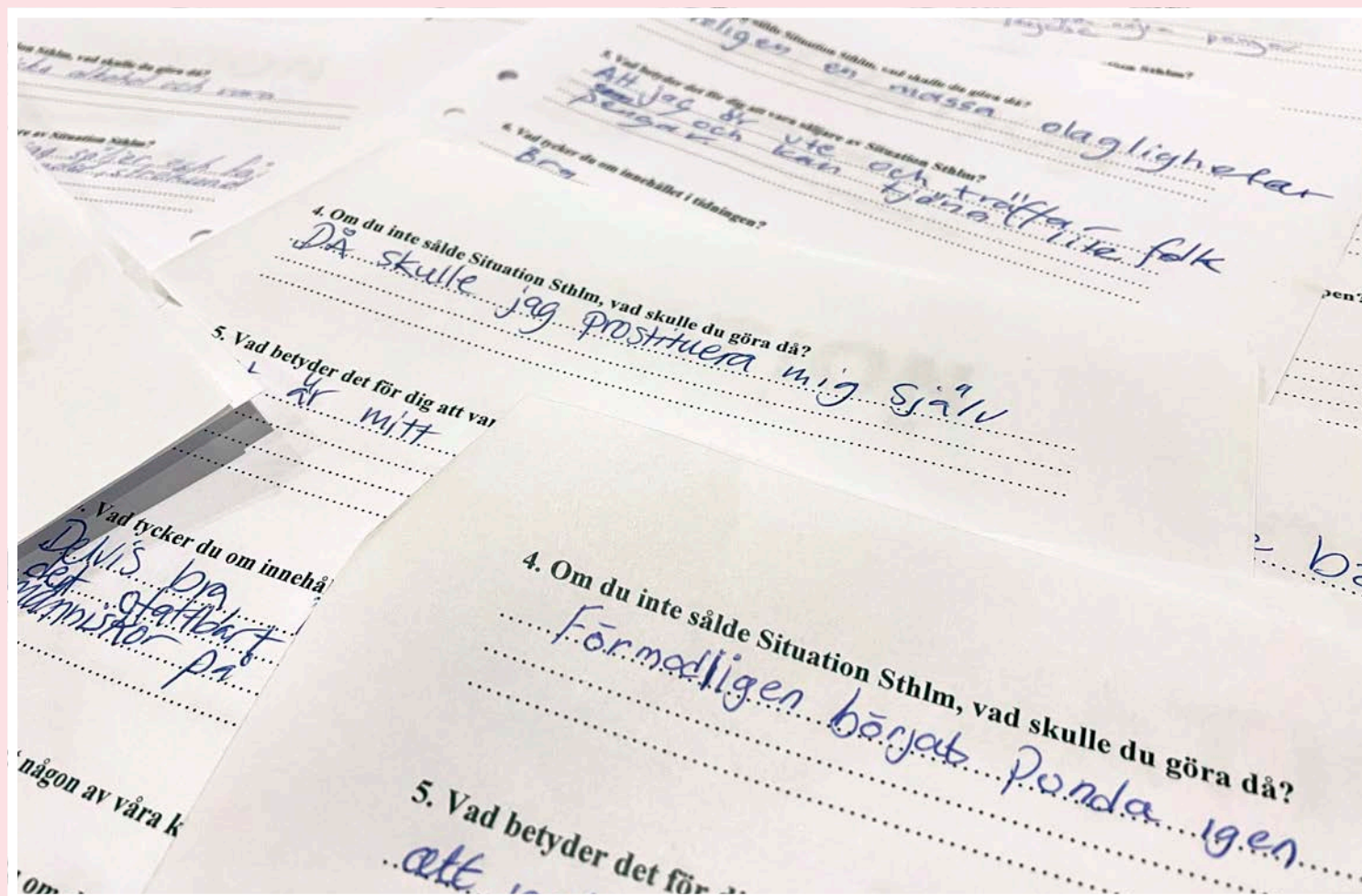
våningen, trots att den var sliten. Man gillar det där gamla på nåt vis. Där levde jag med tre katter och gick på folkhögskolor. Jag har också läst litteraturvetenskap på universitet och har klämt i mig 7 000 böcker. Men nu skriver jag mest. Jag är poet och har skrivit några dikter i Situation Sthlm.

På Tellusbiografen kan man läsa dikter. Jag har inte gjort det, men har sett mycket film där. Det finns många konstnärateljéer i Midsommarkransen också. Det är skön stämning här, mysigt.

När jag träffade en tjej flyttade vi till Västertorp. Jag hade inte råd med flyttbil så mamma hjälpte mig med grejerna på tunnelbanan. Tre stationer, några vändor. Det var jobbigt men det gick.

När vi skilde oss mädde jag dåligt och gick in på Situation Sthlm. Det var 2008. Nu har jag börjat sälja igen. Mötet med människor är det bästa". ☺

Att sälja Situation Sthlm räddar liv

– Ny enkät med tidningssäljarna om deras livssituation

ATT SÄLJA SITUATION Sthlm är viktigt för säljarna. I många fall livsviktigt. Flera berättar i en nygjord enkät att det har gjort att de överlevt. En del begår inte längre brott eller säljer sin kropp. Andra är gladare och mer sociala i dag. Och känner stolthet.

Enkäten visar att 85 procent anser att deras livssituation har förändrats sedan de började sälja tidningar.

Den ekonomiska situationen har förbättrats, på olika sätt. Det kan innebära en daglig inkomst, lite fickpengar eller en möjlighet att betala skulder.

"Bättre leverne, har pengar till det jag behöver för dagen", skriver en säljare i enkäten.

Det ger också en ökad självkänsla att ha en sysselsättning och tjäna sina egna pengar. "Människovärde", anger en i kommentarsfältet.

"Jag känner mig mer som mig

Jenny Lindroth

själv, att jag gör något meningsfullt. Är på nytt en människa bland de andra."

En annan säljare skriver: "Gör nytta

för alla de som får läsa och ta del av det som händer i Stockholm och som man inte läser i andra tidningar."

Många poängterar hur värdefullt det är att träffa kunderna och att få en möjlighet att möta människor som de kanske annars aldrig hade pratat med.

"Jag mår bra när jag säljer och får träffa mina stamkunder, strökunder och klappa hundar."

SEDAN 2009 HAR Situation Sthlm årligen gjort en enkät med säljarna.

– Utöver att veta ålder, boende-

situation och så vidare så är just de mer öppna svaren kring hur faktiskt försäljningen av Situation Sthlm påverkar livssituationen för säljarna viktig att få ta del av. Vad säljarna tycker om verksamheten ligger till grund för många beslut om hur vi utformar den, säger Jenny Lindroth, verksamhetschef för sociala verksamheten.

"Vad säljarna tycker om verksamheten ligger till grund för många beslut om hur vi utformar den."

Jenny Lindroth

Tidigare år har svaren sett liknande ut. Det är alltid en klar majoritet som uppger att deras situation har förbättrats. Så gott som allt de lyfter i enkäten är positiv, men vissa önskar utökade öppettider, tjockare tidning och mer pengar till säljaren än de nuvarande 50-procenten.

Flera av de femtionio säljarna som besvarat enkäten lyfter vikten av mötet med personalen och det stöd de kan få.

"Mina föräldrar och ett syskon har dött, Situation Sthlm har en större betydelse för mig än förut. Får vara ställföreträdande familj faktiskt."

En annan skriver:

"Det har blivit en del av mitt liv, min gemenskap och nästan som min familj."

– Att läsa svaren gör mig stolt över att vara en del av Situation Sthlm och bekräftar det jag känner när jag går

"Att sälja blev som terapi"

NU I JANUARI har det gått exakt åtta år sedan Mats Finn sålde sin första tidning, efter att en kompis "drog in honom i det". Då hade han förlotrat jobb och hem, drack alkohol hela dagarna och rökte "braj".

– Mitt liv har förändrats totalt. I dag är jag nykter och drogfri. Tidningsförsäljningen gjorde att jag kom ut ur min isolering och depression, jag började träffa folk. Det blev som terapi. Kunder frågade om mitt liv och varför jag sålde, det gjorde att jag var tvungen att sätta ord på det. Jag började då förstå mig själv och få insikt.

Några månader senare gjorde han ett första försöka att sluta dricka. Plötsligt fick han mycket

tid och började cykla mycket om dagarna och sålde tidningen på eftermiddagar.

– Nu har jag inte druckit en droppe på sju år. Jag fortsatte med braj ett tag men är totalt drogfri sedan tre år. Tidningsförsäljningen hjälper när jag blivit deppig. När jag säljer får jag bra, för jag kommer ut och träffar folk och gör något vettigt. Nu mår jag psykiskt bra, kommer inte in i de där djupa depressionerna. Tidigare höll jag också på med kriminella saker, i dag är jag ärlig.

Vad hade du gjort om du inte sålde tidningen?

– Det är stor risk att jag hade suttit i fängelse eller varit död.

MARIA HAGSTRÖM

"Jag känner mig mer som mig själv, att jag gör något meningsfullt." Tidningssäljare

till jobbet varje dag – Situation Sthlm gör skillnad, säger Jenny Lindroth.

NÄR SÄLJARNÄR FÅR frågan vad de skulle göra om de inte sålde tidningen blev svaren till exempel: "kanske börja sälja droger igen", "dö, komma till kyrkogården", "sitta i fängelse", "tigga", "samla pant", "prostitution", "försöka hålla mig borta från psyket", "skulle bli orolig", "börja punda igen".

Sist får de frågan: vad betyder det

för dig att vara säljare av Situation Sthlm? En svarar:

"Allt, hajar ni?"

MARIA HAGSTRÖM

FAKTA ENKÄTEN

78 % är män och 22 % kvinnor. Medelåldern är 54,7 år.

85 % av säljarna uppger att deras livssituation förändrats till det bättre sedan de blev säljare. Särskilt kvinnorna – 92 %.

34 % är akut hemlösa (sover ute eller på härbärge/akutboende), 17 % på stödboende inom socialtjänsten, 17 % bor inneboende eller hyr i andra hand. 12 % bor i en försöks- eller träningslägenhet, ytterligare 12 % har en egen lägenhet. 8 % anger "annat", till exempel husvagn.

Verkligheten på HVB-hem skildras i ny bok

VARJE DAG PLACERAS unga och vuxna på Hem för vård eller boende, HVB. Inte sällan får behandlingshemmen svidande kritik.

– Bilden i media är mörk – självmord, överdoser, sexuella övergrepp och våld. Samtidigt är det som om vi förväntar oss att personalen ska

"Verkligheten på våra institutioner är väldigt komplicerad och det behöver lyftas upp till ytan hur miljön är."

vara supermänniskor, säger Jürgen Degner, forskare i socialt arbete vid Örebro universitet.

Tillsammans med sociologerna Erica Giselsson och Annika Wassberg vill han i boken *HVB-hem i praktiken* nansera bilden.

– Verkligheten på våra institutioner är väldigt komplicerad och det behöver lyftas upp till ytan hur

miljön är – för både personal och klienter, säger Jürgen Degner.

Han har förståelse för oroliga anhöriga och anser inte att

kritiken mot behandlingshemmen är obefogad, men att det behövs mer kunskap.

Boken beskriver bakgrunden till utmaningarna, men också hur en vardag på ett HVB-hem kan se ut och vilka lösningar forskarna tror behövs, som ny lagstiftning, fler aktiviteter och utökade befogenheter för personalen.

Han påpekar att det i dag till exempel inte är möjligt för personalen att titta i en väska eller i ett rum, även om de på "goda grunder" misstänker vapen eller droger där.

– Bakom rubrikerna döljer sig mycket svåra arbetsuppgifter och en kontraproduktiv lagstiftning, som tillsammans med bristfälliga befogenheter inte gör jobbet enklare.

MARIA HAGSTRÖM

51

motioner inkom i "hemlöshetsfrågan" under riksdagens motionsperiod under hösten. Året innan var det 14 stycken. Det visar på ett ökat politiskt intresse, menar Stadsmissionen i en rapport. Motionerna kom från samtliga partier och handlade bland annat om hemlöshet bland äldre och att införa Bostad Först-modellen. Stadsmissionens kartläggning av 17 kommuner visar att nio av dem använder Bostad Först, däribland Stockholm.

FÖRETAGSPRENUMERATION

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på denna sida? Kontakta oss:

Herman Sundgren (herman@situationsthlm.se), tel: 08-545 953 94

ZBK

AL
ATRIUM LJUNGBERG

Brunnberg & forshed

Abaton
PRODUKTION AB

Autoexperten

BTH BYGG

Acne 艾可尼

ARVET

BYGGMÄSTAREFÖRENINGEN
BF

adda
Ett företag inom SKR

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

BYGGNADS

advokatfirman sallnäs

Capio Geriatrik

ADVOKATFIRMAN ÅBERG & CO

Capio Psykiatri

ADVOKATBYRÅN
Thomas Bodström

BESQAB

CEDERQUIST

afa
FÖRSÄKRING

BENGT DAHLGREN

CERTE REVISION

Akademikerförbundet SSR

bergkrantzarkitekter

Akademikernas a-kassa

BOLIDEN

Chef.♥ Mgruppen = Chefakademin

ALLBA

Bonnier Fastigheter

CHINA TEATERN

ANDERS BODIN FASTIGHETER

BOBY
BOTKYRKABYGGEN

DANVIKSHEM

apoteket

BRANDKÖTORET
Förbyggningen, Gröndalsgränd, Södra 100

dina Dina Försäkringar

Effekt
Konsult & Fastighetsförvaltning AB

EM
EINAR MATSSON

ERSTA DIAKONI

FAMILJEBOSTÄDER

FF Profilreklam AB

FCG

Flinks JÄRN

FLOWY

FOURSIDE

Fora

gibon

Gröna Lund

Grönsakshallen
Sorunda

H2M

HAMMARBY IF

HAMMER & HANBORG

HANSA PROJEKT

Heba **inResonance**
Always in Tune

Hertz **investor**

JANKE WIKHOLM

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

HMXW arkitekter **JM**

JÖRGENSENS RÖR AB

hiQ **Kamasa-TOOLS**

HRM Affärsutveckling
Relationer med affärspartners
KOJAPO

IKANO Bostad **Kommunal.**

INDUSTRI VÄRDEN

Indutrade Industrial Components **KPA**

inplenon. **KSF** KONSUMENT FÖRENINGEN STOCKHOLM

iriiiis utvecklingscenter **kungsleden**

IT-UNDERHÅLL STOCKHOLM AB **LENNART ERICSSON FASTIGHETER AB**

Sandart&Partners

VI ÄR DÅ, NU OCH SEN – OCH NU SES VI IGEN!

TORSDAG 30/12: HAMMARBY – VÄNERSBORG

SÖNDAG 2/1: HAMMARBY – VETLANDA

LÖRDAG 8/1: HAMMARBY – BOLLNÄS

LÖRDAG 15/1: HAMMARBY – BROBERG/SÖDERHAMN
(Bandyns dag då våra samarbetspartners bjuder på entrén)

SCANNA QR-KODEN
TILL HÖGER FÖR ATT
KOMMA DIREKT TILL
BIJETT FÖRSÄLJNINGEN

HAMMARBY
BANDY
VÄRLDSKLASS PÅ RIKTIGT

"Domele domele." – Joakim Thåströms första, obegripliga, replik i noir-kalkonen *Den frusna leoparden* från 1986. Kan ses på YouTube.

"Man iklär sig olika roller på olika språk."

Annika Norlin

MUSIK Efter skivor på svenska under namnet Säkert! och på engelska under namnet Hello Saferide kommer Annika Norlin nu med skivan *Mentor* – sex låtar på engelska, sex på svenska.

– Jag brukar skriva text och musik ungefär samtidigt. Den här gången började jag med melodierna och en liten produktionstanke, sen skrev jag text efter det. Då blev det spontant hälften på svenska och hälften på engelska som blev bäst.

Till samtliga låtar på skivan har hon skrivit texter på svenska och engelska.

– Jag sjunger ju på ett så tydligt sätt ibland på svenska att musiken och produktionen lite kommer bort bakom sången. Då kan det kännas

VIKTOR SJÖDIN

att det kan funka bättre på engelska, ibland vill jag att berättelsen ska ta överhanden och då kan det funka bättre på svenska.

På skivan ligger de engelska låtarna först. Och vinylen blir en sida av varje, med olika omslag.

– Jag upptäckte att man blev lite snurrig i huvudet när man lyssnade på de svenska och engelska låtarna blandade, det var fint att dela upp dem.

Vi talar om sångröst, om att sjunga på två språk och hitta sin naturliga plats i att göra det. Annika Norlin hade skrivit låtar på svenska länge innan hon släppte "Säkert!", men inte hittat hem i hur hon skulle sjunga.

– Jag upplever det som att alla som sjunger har två olika sångröster på svenska och på engelska.

ULF STOLT

Idébaren – ny debattsatsning

DEBATT Den 13 januari startar Kulturhuset Stadsteaterns nya serie "Idébaren". Var fjärde torsdag, fram till sommaren, kommer debattprogrammet hållas på restaurang Stories. Varje gång diskuteras en viktig valfråga.

– Syftet är att fördjupa kunskapen kring valets mest brännande frågor,

utan pajkastning och polariserad retorik, säger Eva Kopito, producent/redaktör för Samtal & debatt på Kulturhuset Stadsteatern.

Först ut är temat sjukvården. Samtalspanelen består av kända debattörer, politiker och personer som jobbar inom vården, bland annat Akil Awad,

specialistläkare och initiativtagare till Stockholms sjukvårdsupprop.

– Idébaren kommer vara ett intimt och generöst sammanhang där publik och deltagare kan mötas för att stöta och blöta idéer tillsammans, säger Eva Kopito.

MARIA HAGSTRÖM

Nöjdheten med livet minskar i länet

MÅENDE I Länsstyrelsens medborgarundersökning uppger 88 procent att de är mycket, eller ganska nöjda, med livet.

Mest nöjda med sitt boende är de som bor i Danderyd, minst nöjda bor i Upplands-Bro. De flesta som uppgett att de alltid/nästan alltid bott i Stockholms län bor i Vallentuna, lägst andel bor i Stockholm.

Upplevelsen av otrygghet i centrala Stockholm har sjunkit med sju procentenheter. Otryggheten har minskat på gator och torg, vid promenader och i samband med resor i kollektivtrafiken.

Upplevelsen av otryggheten i det egna bostadsområdet är oförändrad.

ULF STOLT

Värt att kolla upp:

Vägen ut med Lars Lerin

TV En resa från då till nu, från Höga kusten och till beroendets mörkaste punkter. Lars Lerin, Junior och åtta vänner.

Sång för Sanjin

Daniel4ever

MUSIK Poeten Daniel Boyacioglu och musikerna Nils Törnqvist och Markus Jägerstedt. Orden mot den avskalade produktionen ger låten särskild tyngd.

Sagor, lampsken

Karolina Ramqvist

NOVELL Specialskriven novell inspirerad av konstnären Vera Nilssons målningar.

FÖLJ OSS PÅ INSTAGRAM

@situationsthlm

DÅTID STHLM

JANUARI 1925

LIVLIG HANDEL PÅ börsen 5 januari. Tändsticksbolaget säljer 830 aktier och Asea omsätter 350 aktier. Högst värdestegring blir det för Superfosfat med 6.30 kronor.

August E. Petterson Linoleum AB på Adolf Fredriks kyrkogata 13 säljer ett parti felgjutna granitmattor extra billigt.

På Stockholms Borgarskolas språklinje kan man lära sig norska, danska, tyska, engelska, franska, ryska och spanska i både öppna och slutna konversationscirklar under ledning av infödda lärare.

Förra året sattes 4.42 miljoner in på Stockholms läns sparbank och 5.79 miljoner togs ut.

Trafikolycka på Lidingövägen. Droskbil B 2944 från Lidingö kör om den stillastående spårvagnen vid hållplats Kolargatan och syskonen Lulle och Torborg Pettersson, på väg över gatan framför spårvagnen, blir påkörda. Båda avlider på Serafimerlasarettet strax efter ankomst.

Enligt professor G. son Wendt är vitaminnäringsmedlet Askamin det mest effektiva mot dålig matlust, värtrötthet, klenhet, blekhet, nervositet, sömnlöshet, allmän svaghet, avstannande i växten samt nedsatt synförmåga.

100 kilo gula kokärtor av bästa kvalitet kostar 24 kronor.

Stockholms stad får, om kungliga majestäten medger, rätt att ta upp lån för att sedan ge sekundärlån till kooperativ och enskilda firmor som bygger bostadshus med enrumslägenheter.

En proposition om ändring i lagen om jordfästning, med avsikten att öppna för borgerlig begravning, lämnas till riksdagen.

Idolkort på Johann Strauss III med stilig autograf.

SPÅRVÄGSSTYRELSEN MEDDELAR att den största inkomsten av de inre stadslinjerna kommer från linje 6, Ringvägen-Skanstull, med 87,1 öre per vagnkilometer. Av förtortslinjerna har linje 13, Tegelbacken-Ulvsunda, gett bäst resultat per vagnskilometer.

En taxichaufför hittas död bakom ratten på sin bil vid Strömcaféet.

Förste brandkapten H. Sellén konstaterar efter sin utlandsresa, då han jobbat på ett flertal brandstationer i Europa, att brandförsvaret i Stockholm tillhör några av de främsta i Europa.

Folkmängden i stan är 447 343 personer, en ökning med 11 380 personer från året innan. Maria församling mest folkrik med 51 063 personer.

Johann Strauss III är gästdirigent på Berns.

Hamnstyrelsen har nu lämnat sitt förslag – Liljeholmsbron kommer att kosta 4. 115. 000 kronor och får en fri höjd på 16 meter.

På PUB kostar en hög hatt 38 kronor.

FOLKMÄNGDEN I STAN ÄR 447 343 PERSONER, EN ÖKNING MED 11 380 PERSONER FRÅN ÅRET INNAN.

Enligt polisens automobilregister finns det utfärdat 17 789 körkort för bil i stan, 1 288 för motorcykel. Och det finns 8 020 bilar och 2 500 motorcyklar registrerade.

P. W KARSK döms till 2 år och 3 månaders straffarbete för äkten-skapssvindleri. Han ska också betala skadestånd till sin före detta svärfar.

En lektor på Lidingö prickas och får inte fortsätta undervisa efter föräldrars missnöje.

Olav Oscar Stenman blir årets första att gå utan packning mellan Uppsala och Stockholm, han gör det på tiden 10 timmar 47 minuter.

Gatukontoret har beställt en vacuumsugbil från England – den

första i Sverige – för att med vacuum och luftkompression tömma gatubrunnar, avloppstrummor och slambassänger.

Löjtnant och greve Johan Robert De la Gardie vid Livgardet hamnar under sin halkande häst vid en övningshopning för underofficerare, hans huvud krossas och han dödförklaras på platsen.

Slussdelegationen vill ha ytterligare några månader – efter att frågan diskuterats i 25 års tid – på sig för att kunna lämna sitt förslag. "Tröstlöst", säger hamndirektör Vinberg.

Fältskärmästare Ekengren på Kammakaregatan 24 erbjuder åderlåtning till nedsatt arvode.

ULF STOLT

JAN

1960 Arlanda flygplats invigs för trafik. Namnet Arlanda kommer från ett dokument från 1316 då området benämns som provincia Aarland – åkerlandets område.

1778 Carl von Linné avlider i Uppsala. Hans samling med växter, insekter, skal, brev och böcker köpta av en engelsman som grundar Linnean Society of London.

1995 Killinggängets tv-serie NileCity 105,6 börjar sändas i svt. Serien filmas på Katarina brandstation – världens äldsta i bruk varande brandstation.

Stockholms första trafikljus

BAKGRUND

En av stadens mest trafikerade gator på 1920-talet var Kungsgatan. Därför var det i korsningen Kungsgatan/Vasagatan den första trafiksignalen i Stockholm – och i Sverige – togs i bruk i januari 1925.

FAKTA

Fyra elektroniska lyktor med två sken – rött och grönt ljus – monterade på en fyra meter hög stolpe i gathörnen. Trafikljuset styrdes av en polisman i korsningen. Det fanns även en stoppgräns målad i gatan. AGA hade tagit fram själva anläggningen och det var Stockholms elektricitetsverk som var ansvariga för anläggningen.

Senare samma år installerades också en trafiksignal i korsningen Kungsgatan/Drottninggatan.

1927 kompletterades trafiksignalen med en ljudsignal. Polismannen blåste i en viselpipa för att markera att det skulle ske en signalväxling. 1932 uppggraderades trafiksignalen i korsningen Kungsgatan/Vasagatan med en fyrskenväxling med gult ljus mellan skiften till grönt och rött.

I korsningar som saknade trafiksignaler var det polismands handtecken som reglerade trafiken. Det är fortfarande så att polismands handtecken gäller före trafiksignalen.

Sedan 2001 är alla lampor i trafiksignalerna i stan LED-ljus. Stockholm var första stad i världen att byta till energisnålare LED-teknik i trafiksignalerna.

PÅ HÖRNET

Sveavägen/Surbrunnsgatan

"Mörkt när jag kommer och mörkt när jag går"

NAMN: Rebecca Levy

GÖR: Student

BOR: Jakobsberg

Vad är mest vinter för dig – kyla eller mörker?

– Jag tror mörkret är det största för mig, men inget av dem är omtyckta. Dagarna blir så korta. Det är mörkt när jag kommer till skolan och mörkt när jag kommer ut igen. Det är lite sorgligt.

Vad pluggar du?

– Natur. Går gymnasiet. Jag har tre terminer kvar. Jag ville välja stylist först, sen dans, men det blev natur, vet inte riktigt vad som hände där... Det är brett, liksom, jag vet inte nu vad jag vill bli sen.

– Jag tar pendeln in när jag går i skolan.

TEXT ULF STOLT

FOTO MAGNUS SANDBERG

**STORPANTARE,
THIS IS FOR YOU!**

Nu öppnar
**Stockholm citys
snabbaste pantstation.**

**PANTA MASSOR,
cash direkt i handen.**

**ÖPPNAR
10 JANUARI**

T-bana Hötorget
Kungsgatan mot Drottninggatan - Sveavägen norrut

**VÄRLDENS MEST
PANTADE
HUVUDSTAD**

Varje dag bidrar en miljon stockholmare till
att få det svenska pantsystemet att snurra.

Och vet du kära pantare. Ni är alla hjältar i
Världens mest pantade land.

PANTAMERA

Blippa American Express, Mastercard eller Visa när du ska resa med SL. Läs mer på sl.se

